UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs A Saxo Ferrato in primam Digesti Veteris Partem

Bartolus

Lugduni, 1567

Quibus ex causis maiores in integ. resti.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96393

Visual Library

actione, quam in actione ex empto, que ſimiliter eſt iuris gentium? Reſponde vt in gl. ⁊ ſ. eo l. vt quandoque, ⁊c.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Contractus dotis. Contractus dotis eſt iuris gentium, etiam ſecundum Barto. in rub. ſ. ſolu. mat. in fin.

LEX DECIMA.

1 ¶ Fratres minores licet non poſſint aliquid habere in communi vel particulari, tamen legatum pro alimentis capiunt.
2 Legatum annuum ſeu in annos ſingulos habere non poſſunt fratres minores.

* LEgatum. * Summaui cũ p̃cedẽ. Per hãc l. cum ſimilibus allegatis in glo.
1 videtur, ꝙ licet fratres † minores a nõ poſſint aliquid
a habere in proprio vel cõmuni, tamẽ legata eis relicta
b pro alimentis poſſunt capere, b quia potius in facto, quam in iure conſiſtunt. Sed cum iſti pro nulla re temporali in iudicio eſſe poſſint, quis petit iſtud legatum? Dixi in libello minoricarum, ⁊ per iſtam l. fuit defenſa regula fratrum minorum. Lega
2 tum † tamen in annos ſingulos, ſeu legatum annuum habere nõ poſſunt, quia aliquid proprietatis habet.

ADDITIONES.

* CLAVD. ¶ Legatum. Vide ad huius legis ampliationẽ l. ſi victum. ſ. de re iudic. ⁊ quod ibi Imol. ⁊ Alex. dicunt.
a POMA. ¶ Fratres minores. Vide ad hoc Alexan. in l. ſi Stichũ. §. i. in fi. ſ. de verbo. oblig.
b ALEX. ¶ Poſſunt capere. Fratres minores ſunt capaces alimentorũ, vide Bar. in l. ſeruos ad cuſtodiã tẽpli. ſ. de ali. ⁊ cib. le. et vide Bal. ĩ aut. igreſſi. ⁊ videt de mente Bal. in l. j. de his, qui ad lib. perue. non poſ. per Ang. Imo. ⁊ Lu. in l. Stichũ. §. ſtipulatio. in pri. de ver. obl. Adde pulchre quod voluit Abb. cõſi. xl. ꝙ frater minor ſit capax annui reditus p expẽſis ſtudij.

LEX VNDECIMA.

CApitis. Iuriſcõſultus ponit hic tria genera capitis diminutionis, que nota.

† Quibus ex cauſis maiores vigintiquinque annis in integrum reſtituantur. Rub. vi.

LEX PRIMA.

a HVius edicti. a Primo cõmendat edictum, ⁊ ponit eius ſummarium. ſecundo ponit verba edicti ad literã. Secunda ibi, verba.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ H uiꝰ edicti. No. de clauſula generali, Si qua tamẽ iuſta cauſa. ⁊ Bar. ĩ l. ſeruo inuito. §. cũ p̃tor ad Trebel. ⁊ l. diuꝰ. de re iud. ⁊ in l. ſi is, ad quem. ſ. de acqui. here. ⁊ in l. j. C. de ſent. aduer. ſiſ. lib. ⁊ cũ concor. tenet ꝙ nõ cõceditur reſtitutio ꝓpter leſionem ex negligentia, vel ſupina ignorãtia. Sed Cy. ⁊ Bal. in l. j. C. de condi. inde. tenent cõtrarium, dummodo ſit illata extorſio, per l. illicitas, in prin. de offi. preſid. vide quod not. Bal. in l. j. ad finem. C. de requiren. reis.

a §. Verba autem. a Iſtud edictum diuiditur in quatuor partes. Primo prouidet abſentibus, vel iuſta cauſa impeditis. Secundo prouidet cõtra eos. Tertio prouidet contra negligentiã magiſtratuum. Quarto ponit clauſulam generalẽ cõcedẽde reſtitutionis. Secunda ibi, itẽ ſi quis. Tertia ibi, cũ ve de re magiſtratꝰ. Quarta ibi, item ſi qua.

ADDITIO.

a PO. ¶ Verba autẽ. Vide Alex. ĩ l. cũ quidam. ſ. de acqui. here.

LEX SECVNDA.

HOc edictum. Iuriſconſultus tractat hic de vltima parte edicti.

LEX TERTIA.

1 ¶ Mine illate a pſona veriſimilit timẽda, iducũt iuſtũ metũ.
2 Citatus ad locum ſuſpectum, non cogitur ire.

1 MEtus. Querit glo. † an mine faciãt iuſtum metũ? Gl. tenet hic, ꝙ ſic. per l. iterpoſitas. C. de tranſactionibus. Et intellige, qñ mine ſunt illatea perſona veriſimiliter timenda, vt a quodã tyranno, vt eſt caſus ĩ l. Fulcinꝰ. §. j. quib. ex cau. ĩ poſ. ea. vel ab alio homine peſtilentioſo. l. i. C. ſi quis Imper. ma. Ita debet intelli
2 gi C. qd met. cau. l. metũ. ¶ † Vltimo a gl. allegat iſtũ textum,
a ꝙ citatus ad locum ei ſuſpectum non cogitur ire. ad hoc ſ. ad Trebel. l. de etate. ⁊ extra de reſcrip. c. ſtatutum, lib. vj. Ad hoc ſ. de legationibus, l. ſciendum.

ADDITIO.

a AND. BARB. ¶ Vltimo. Adde Bar. in l. de etate. Bal. in l. ex quacunq3. ſ. ſi quis in ius voc. non ierit.

LEX DECIMAQVINTA.

a AB hoſtibus. a Nota, quod bonis abſentis conſtituitur procurator. Pro hoc l. j. ſ. de priui. cre. ¶ Nota gloſſ. que incipit, ſi, id eſt, quamuis, ⁊c.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Ab hoſtibꝰ. Vide q̃ dixi in l. muto. §. ſi. ſ. de tut. ⁊ q̃ not. Bar. ĩ l. ignorare. ĩ ſi. C. de reſt. mi. Et ad iſtã glo. vide omnino Imo. ĩ l. q bona. §. ſi alienas, in p̃. itẽ addo inquãtũ dicit, ꝙ ſi dñs, ⁊c. de dã. infec. ⁊ vide Bar. in l. j. in pri. ſ. de bo. aut. iu. poſ. vide Ang. in cõſi. cxiiij. p Imo. in l. ſi quis inſtituatur heres in diẽ. poſt Bal. ⁊ Ang. ſ. de here. inſtit. ⁊ ibi Paul. de Caſt.

§. Non autem minus. Glo. ponit hic bonam materiam, vtrum ille, qui eſt natus apud hoſtes, ſit ſpurius, vel habeat ius poſtliminij? Dic vt in ea.

1 ¶ Dictio, poſtea, denotat modicum tempus.
3 Statutum de abſentibus, vel aliter impeditis, itelligitur cum adiectione, poſteave.
Abeſſe etiam dicitur quis in illo modico tempore, quo ſe preparat ad eundum, ⁊ num. 4.
Et ſic poteſt petere reſtitutionem.
4 Negligens quis non dicitur ĩ illo modico tẽpore dato ad ſe preparandum ad petendam reſtitutionem in integrum.
5 Reſtitutio ad quid impetretur.
Reſtitutio eſt in priſtinum ſtatum repoſitio.
6 Vſucapio ſi eſt completa in preſentia per modicum tempus, ⁊ ſic domino negligẽte, an ei dabit reſtitutio, vt tempus abſentie ſubducatur.
7 Indefinita non equipollet vniuerſali, quando reſultat prauus intellectus.
8 Negligens hodie, quando preſumatur retro fuiſſe negligens.
9 Iudicium reſcindens eſt officium iudicis.
10 Libellus an requiratur in officio iudicis reſcindente, ⁊ litis cõteſtatio.
11 Officium iudicis reſcindens quando incipiat competere.
12 Reſtitutio in integrum intra quantum tempus petatur, ⁊ terminari debeat.
13 Officium iudicis reſcindens ad quid detur.
14 Libellus in officio reſcindente quomodo formetur.

a §. Sed quod ſimpliciter. a Breuit hoc intẽdit, ſecũdũ lec. quã intẽdo tenere. Quod diſponitur de tẽpore abſentie, intelligitur de modico tẽpore, quod excurrit poſtea, ſi in eo quis non fuit negligens, ꝙ arbitrio iudicis determinabitur. h. d. cum l. ſeq. ⁊ diuiditur in quatuor partes. Primo ponit dictum. Secundo illud declarat. Tertio illud probat per rationem. Quarto illud deducit in practicam. Secũda ibi, vt ſi. ſecundum lecturam quam teneo. Sed ſecundum lect. gloſſ. ſecunda incipit ibi, nõ q cũque. Tertia ibi, in l. nõ enim. Quarta ibi, totumque. In tertia ibi, accipiẽdum eſt, id eſt, accipiẽdũ eſt cũ iſta adiectione, poſteave, ſecundũ Pet. ſed ſecundũ glo. illa verba erant in edicto, quod nõ habemus. Iſte §. legitur in prima parte tribꝰ modis. Duobus modis ſecũdũ gloſſ. Tertio modo ſecundũ Petrũ, ⁊ melius, ⁊ notabilius in ſecũda parte legitur duobus modis in gl. In tertia ⁊ quarta parte nõ eſt variatio aliqua. Legemꝰ ergo per partes, poſtea examinabimus materiã. ¶ Oppo. ad principium, quia iſta verba, poſteave, nõ reperiũtur in edicto. Sol. dicit gl. fateor, ſed erãt in quodã edicto, quod nõ habemꝰ, ⁊ erant quedã verba, vt ponũtur in glo. ſuper verbo, pretor edixit, quod vide; ⁊ illud quod glo. dicit, quod ſi fuit abſens per xx. annos nõ tamẽ reſtituit totũ illud tempus, intellige, quãdo quis fuit leſus vſucapiõe triẽnij. Licet enim per xx. annos fuiſſet abſens, tamẽ ſolũ trienniũ eum leſit, ⁊ ſic ſolum iſtud tẽpꝰ reſtituitur. Secus ſi fuiſſet leſus in preſcriptiõe xx. anno. quia totum illud tẽpus reſtituetur eadem ratione, ſecundum hanc lect. no. Vide
1 glo. que no. eſt, † quod hec dictio, poſtea, denotat modicum tempus: ⁊ ſic inducitur queſtio de teſte, qui dixit aliquem poſſediſſe tanto tẽpore, ⁊ plus. Quã queſt. hic examinat Gul. Ego examinaui in l. cum furti. ſ. de in lit. iurã. Cyn. ponit in l. ſi quis in ſuo.
2 C. de inoffi. teſt. tetigi in l. ⁊ ſi poſt tres. ſ. ſi quis cau. † Secũdo, glo. hic, quod vbi lex non diſtinguit: nos tamen diſtinguemus quod dic vt in l. de pretio. de publician. in rẽ act. Scd'o modo legitur in gl. vt iſta verba, poſteave, eſſent poſita in edicto poſito in l. i. ſ. eo. Et ad illa verba continuabãtur, quod totũ diuinare eſt. Dicas ergo ſecundum Pet. ꝙ iſta verba, poſteave, non ſunt verba edicti, ſed Iuriſcõſulti dicentis, quod edictum ſupra ſimpliciter poſitum, de abſentibꝰ, vel alio modo impeditis, debet intelligi cũ hac adiectione, poſteave: q̃ adiectio ad modicũ tem
3 pus refertur, ⁊ hec lectura magis placet. ¶ Ex quo nota, † quod vbicun

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

vbicunq; ſtatuitur aliquid de abſentibus, vel aliter impeditis,
intelligi cum adiectione, poſtreaue, quod eſt valde no. Et eadē
ratione putarem eſſe dicendū, quod leges, que dicunt abſentem
intelligi ab eo die quo incipit abeſſe. l. abeſſe. cum l. ſeq. ſ. eod, de
bent intelligi antea vel intra illud modicum tempus, quo ſe pre
parat ad eundem, per iſtum tex. ⁊ arg. l. ſi pecuniam, in pri. ſ. de
condi. cauſa dat. Et hoc etiam debet dici, quod illud, qđ dicit in
l. diuus. ſ. de in integ. re. q̄ ille, qui eſt leſus in vno die, intra vnū
diem debeat petere reſtitutionē, intelligi poteſt illud modicū
tempus, quod ſibi datur ad preparandum ſe, ante enim dicit nō
negligēs, caſus eſt hic. ¶ Sū expedit⁹ de prima parte, venio
4 ad ſcdam particulā. Ex quo not. † q̄ modicū tp̄s, [b] in quo quis
b debet ſe preparare, habet pro abſentia, vt ſic poſſit petere reſti
5 tutionē, ⁊ in hoc omnes cōcordāt. † Sed ad quid impetraretur
iſta reſtitutio? In hoc ſunt lectu. diuerſe, q2 Bulg. ⁊ Jo. dice
bāt reſtitutionē cōpetere, vt ſubducatur de medio tēpus vſu
capionis, ex quo cepit abeſſe, ſiue ſit primū, ſiue ſecundum, ſiue
vltimum. Mar. Plac. ⁊ alij dicebant reſtitutionē peti ad rē ip
ſam, ⁊ ſic gloſſabāt ibi ſuper verbo, reſtitutionis. Pro Mar. ⁊
ſequētib⁹ facit ſ. eo. l. Julia ſ. eū quoq;. ⁊ ſ. de condic. cauſ. dat. ⁊
l. ſi mulier, ⁊ l. licet. ſ. de iure do. Pro eis videt caſus ſ. eo. l. ait
pretor. ſ. itē ei. In cōtrariū videtur caſus pro Bul. ⁊ Jo. ſ. de
procur. l. qui proprio. ſ. itē queritur. vbi videtur quod debeāt
eſſe duo iudicia. Primū reſcindens, quo tollitur obſtaculū vſu
capionis. Secūdū reſciſſoriū, ſcilicet, quo repetitur res. Pro
hoc videt caſus ſ. eo. l. ſi quis ſtipulat⁹, vbi reſtituitur actio, nō
res. Veritas eſt iſta, reſtitutio eſt in priſtinū ſtatū repoſitio.
l. qđ ſi minor. ſ. reſtitutio. ſ. ti. ij. Aut ergo per abſentiam quis
fuit leſus in perdenda poſſeſſione, ⁊ dn̄io, tūc per reſtitutionē
cōſequit vtrūq;, ⁊ erit vnū iudiciū, vt ſ. eo. l. ait pretor. ſ. itē ei.
Aut p abſentiam nō fuit leſus in poſſeſſione, q2 ante eam perdi
derat, ſ3 fuit leſus in perditione dominij per vſucapionē, ⁊ tunc
reſtitutio reponet eum in priſtinum ſtatum, vt habeat rei vēdi
cationē, ſicut primo. Non autem reſtitueretur res, quia eā non
habebat. l. ſi quis ſtipulat⁹, infra eo. Nunc ad propoſitū, i text.
ponitur quod ante abſentiam quis perdiderat poſſeſſionē, ſed
vſucapio fuit cōpleta in abſentia, vel itra modicū tēpus, vnde
merito non reſtitueret ad rē, ſed vt ſubducatur obſtaculū vſu
capionis de medio. Et ſic eſt vera opi. Jo. ⁊ Bul. per iſtū text.
hic in l. noſtra. Ex predictis habes modum formādi libellum,
quod infra clarius dicam. Venio ad tertiā partē, hic dicitur,
quod ille, qui differt, ⁊ eſt negligēs, nō debet audiri, quero quo
6 modo hoc itelligitur? Pone † vſucapionem completam eſſe in
preſentia per modicum tempus, ⁊ ſic domino negligente, an ei
dabitur reſtitutio, vt tēp⁹ abſentie ſubducat? In hoc ſunt opi
c niones inter gloſſatores noſtros predictos. Dicebant [c] Mar.
Pla. ⁊ Albric. nullo modo reſtituēdū, ⁊ hoc pbāt ex iſto text.
qui dicit ſimpliciter eū, qui differt reſtitutionē, non eſſe audiē
dum, Joā. ⁊ Bul. dicebant eū eſſe reſtituendum, vt ſubducat tē
pus abſentie de medio, ⁊ tātum minus, quantum fuit illud, qđ
cucurrit in negligentia, ⁊ ſic intelligunt hic, dum dicitur eū, qui
differt reſtitutionem non reſtituēdum, ſcilicet ad totū temp⁹.
Gl. noſtre tenent opinionem Joannis ⁊ Bul hic, ⁊ in l. q̄ tem
pore. C. de reſti. mili. ⁊ Inſti. de actio. ſ. rurſus, ⁊ Dy. ibidē idē
tenet. Pe. in dicta le. quod tempore, tenet opinionem aliorū, et
Cy. ſequitur eum, ⁊ Bul. hic, ⁊ etiam Jaco. But. tenebat gl. no
ſtras. Videam⁹ ergo rationes pro vtraq; parte. Et ad exami
nandum iſtam queſtionem, primo ponam rationes, que faciunt
pro Mar. ⁊ ad eas etiam ſingulariter reſpōdebo. Secūdo po
nam rationes Joānis, ⁊ ad eas etiam ſingulariter reſpōdebo.
Tertio ponam rationes ⁊ ſolutiones doctorū, et eas dānabo.
Quarto ⁊ vltimo dicā, ⁊ ponā quid mihi videbitur. Et primo
iſte ſ. facit pro opinione Mar. qui dicit non reſtituendū ſimpli
citer. Et gl. reſpondet non reſtituendū, ſcilicet, ad totū temp⁹,
ſed ad tantū minus, quantum in preſentia fluxit. Contra hoc fa
7 cit, quia tex. dicit ſimpliciter nō audiendum, quod † equipollet
vniuerſali. l. ſi plurib⁹, infra de leg. ij. Sol. hoc verū, niſi reſulta
ret prauus intellectus, qđ eſſet, vt patebit ex rationibus cōtra
riis. Secundo negligētia circa vnū nocet circa aliud, vt in que
rela, in qua adhibita negligentia priuat hereditate. Idem i ne
gligentia adhibita circa petendam bono. poſſeſ. l. ſcim⁹, in fi. C.
de inoffi. teſta. Solu. Ibi loquitur in volētibus acquirere, ſec⁹
autem in perdētibus. l. item ſi res, in pri. ⁊ quod ibi notatur, de
alie. iudic. mut. cauſa fac. Tertio videtur caſus ſupra proxi. ſ. ſi
damni. vbi negligētia adhibita in ſecundo decreto dato in pre
ſentia, priuat reſtitutione, que cōpetebat cōtra primū decretū
datum in abſentia. Reſpond. ibi fuerūt duo, ſcilicet negligētia
partis, ⁊ factum iudicis, quod factū iudicis partis eſſe videt.
l. j. C. ſi in cau. iudi. pig. ⁊ C. de euict. l. ſi ob cauſam, ⁊ infra de eui
ctio. l. ſi plus ſ. j. Hic vero fuit vnum tantū, ſcilicet, negligētia
partis. Quarto temp⁹ cōputatur a die reuerſionis. C. de tēp.
in integ. reſtit. l. ſi. Sed cōputando tempus iſto modo non poſ
ſet petere reſtitutionem in integ. ergo, ⁊c. Sol. gl. quod ibi dici
tur, ⁊ a die reuerſionis, ſubaudi, ⁊ leſionis complete, ſecūdū gl.
ibi poſitam, ⁊ etiam hic, ⁊ ſic temp⁹ reſtitutionis adhuc reſtat.
Quinto poſtquā fuit preſens, potuit agere p ſe, ⁊ ſic erat tut⁹
iure communi, ⁊ ſic nō datur ei reſtitutio. l. in cauſe. ſ. de minori
bus. Reſpon. illud verū, niſi in perdendo illo iure fuerit leſus,
vt l. prima. ⁊ l. fina. in principio. ſ. de dolo. Leſus autē fuit pro
pter tempus prime abſentie, que ſi nō fuiſſet, nō eſſet completa
vſucapio. Sexto ille nō debet reſtitui, qui eodem modo fuiſſet
damnificat⁹, ſi preſens fuiſſet negligens. l. penult. ſ. eod. ſed iſte
eſt huiuſmodi, quia preſumit quod olim fuerit negligens, cum
hodie ſit negligēs l. ſi hi qui. C. de aulter. ⁊ argum. l. cum quis.
C. de naturalib. liber. ⁊ l. moueor. C. ſi ſeru⁹ exportā. vene, ⁊ l. j.
ſ. ſi magiſtratus. infra de magiſtrat. conuen. Et iſta fuit ratio
Bul. Sed reſpōdeo quod in l. ſi hi qui, ⁊ l. cum quis, ſunt caſus
8 ſpeciales. Ad illud vero † generale, quod retro preſumitur ta
le fuiſſe, reſpondeo quod nō procedit, quando preſens ſtat⁹ ha
bet retro per aliquod tempus cōtrarium neceſſariā conſequē
tiam, ſeu voluntatē. Exemplum, licet res hodie ſit ſerua, nō ta
men preſumit retro fuiſſe ſerua, quia retro, eſt dare de neceſſita
te aliquod tēp⁹, quod retro fuit libera. l. ſicuti. ſ. ſed ſi querat.
ſi ſer. vēd. ⁊ not. p gl. ⁊ docto. in l. ſi pri⁹. ſ. de noui operis nūci.
Idem in ſeruo, licet ſit fugitiu⁹, hodie nō preſumitur, quod re
tro fuerit fugitiu⁹. l. iiij. ſ. de pbatio. quia de neceſſitate eſt dare
aliquod tempus retro, ſalte3 infantie, in quo non fuit fugitiu⁹.
Ita dicebat Oldra. in l. j. ſ. ſi magiſtrat⁹. ſ. de magi, conue. Ita
in propoſito, licet fuerit hodie in negligētia, nō preſumitur re
tro fuiſſe negligens, quia eſt dare aliquod tempus in quo nulla
negligentia poſſit imputari, ſaltem tempus infantie. Septimo
quia qui eſt negligēs in maiori, preſumitur in minori. l. prima.
C. ne fideiuſſ. do. den. Qui enī vult dare vigintiquinque, vult da
re decem l. j. ſ. ſi ſtipulanti, in fine, de ver. oblig. Sed iſte fuit ne
gligens i vltimo tēpore, quod eſt plus, ergo, ⁊c. Reſpōd. quod
predicta ſunt vera circa idem tempus ſed hic eſt diuerſitas tē
poris que tollit cōtrarium. Octauo finis firmior debet inſpici,
vt ex eo colligat vtrū reſtitutio debeat dari, vel denegari l. iij.
ſ. ſeio. ſ. de minorib⁹. Reſpon. ex his que ibi dixi, apparet ſolu
tio. Nono reſtitutio debet concedi, ita q̄ per hoc non preiudi
cetur alicui actui, aduerſus quem nō debet dari reſtitutio. l. iij.
ſ. ſed vtrū. ſ. de minorib. Sed ſi daretur reſtitutio, vt ſubduca
tur tēpus quod curreret i abſentia, deſtrueret preſcriptio, que
eſt cōpleta i preſentia, ergo fieri nō debet. Sol. Illud quod di
citur in ſ. ſed vtrum, loquitur in his que ſeparabilia ſunt, ſec⁹ ſi
ſunt connexa, ⁊ inſeparabilia. C. ſi in communi eademque cauſa.
l. pma. ſed hic eſt huiuſmodi, ergo, ⁊c. Preterea non preiudicat
illi tēpori, qđ cucurrerit in preſentia, quia tanto minus de tem
pore reſtituit. Venio ad ſecundū, ſcilicet pro Bulg. ⁊ Joan. ⁊
pro eis videtur caſus. C. de reſtit. mil. l. quo tempore. i eo quod
dicit, mediū temporis. Reſpōdeo ſecūdū Mar. aliter. ibi ponit
caſus, vt ibi notatur, ⁊ ſic non facit pro eis. Secūdo videt caſus
in l. cum miles, in prin. ſ. eo. que videtur hoc expreſſe dicere, ⁊ eſt
forte argumentum ad hoc. Sed reſpondēt illi qui tenēt opinio
nem Mar. quod ibi non poſſit iputari negligētia domino, quia
erat abſens heres, vel non apprehenderat poſſeſſionem, vel do
minus ignorabat. Tertio probatur per l. necnon. ſ. ſi quis ſe
pius ſ. eod. vbi videtur caſus. Sed reſpondeo q̄ ille. ſ. eſt du
bi⁹, ⁊ aliter intelligi poteſt, vt ibi nota. Quarto, quia pena nō
debet egredi delictum, l. reſcriptū. ſ. de his quibus vt indign.
Sed ſi fuit negligēs in parte temporis, ergo nō debet in toto
puniri. Sed poteſt reſpōderi quod in toto videtur negligēs,
q2 illud tēp⁹ quod preceſſerat, nullam leſionē fecerat, ⁊ ſic peri
de eſſet ac ſi amiſiſſet actionē que ab initio tāti tēporis fuiſſet.
Venio ad tertiū, ⁊ pono determinationē doctorū. Dyn. dicit
opinio. Joan. ⁊ Bul eſſe verā per l. ſi. in fine. C. de tempo. in in
tegrū reſtitu. vbi dicit quod eſt caſus. Sed Petrus reſpondet
quod illa debet intelligi, quando preſcriptio completa eſt in ab
ſentia, quod eſt diuinare. Tu reſpōde aliter, quod ibi loquitur
in tēpore petende reſtitutionis, quod eſt vtile quo ad hoc, vt in
abſentia non currat, vt ibi patet. Unde in abſentia ipſo iure nō
currit, nec ibi loquitur de reſtitutione, ſed ſi curreret, ⁊ anis p
ſcriptionis caderet in tempus preſentie, tūc non reſtitueret te
nēdo opinionem Martin. quia ceſſat equitas, vt hac lege dicit.
Alij, vt Guliel. de Cug. tenent idē, ſcilicet opinio. Bulg. ⁊ Jo.
per auth. quod ſi quis. C. de preſcript. lon. tēpo. ⁊ in corpore vn
de ſumitur, vbi licet preſcriptio compleatur in preſentia, nō ta
mē perdit priuilegium quod habebat propter abſentiā, ſcilicet
quod tēpus duplicetur, ⁊ ſic videtur caſus. Sed reſpondeo qđ
ibi ipſo iure nō currit, ⁊ ideo nō querit de reſtitutione. Si enī

cucurriſſet, nō daretur reſtitutio, quia ceſſat equitas, ſm Mar
ci. Alij, vt Jac. But. tenent idem. ſcilicet, opinio. Jo. ⁊ Bul. ſ. qđ
omne tempus abſentie ſubducatur. l. necnō. §. ſi quis ſepius. ſ.
eo. ⁊ probat per rationem. Nam ſolum tēpus preſentie non po
tuiſſet perficere vſucapionem, ſed cum alio, ſcilicet immiſto tē-
pore abſentie, ſicut in legatis. Nā prima legata ſine vltimis, nō
excedunt Falcidiam, ⁊ propter vltima omnia defalcantur, vt in
fra ad legem Falcid. l. penales. §. annua. ⁊ l. in quātitate. §. ſed ⁊
ſi legata. ⁊ quod ibi no. ⁊ C. de inoffi. do. l. j. Sed poteſt reſpōde
ri, quia hoc non videtur generaliter verum, nam eo ipſo, quod
cucurrit aliqua pars temporis, illa operatur effectum ſuum, qꝛ
actio eſt effecta minoris vite, vt ſtatim dicā. Alij vt Pet. ⁊ Cy.
ſequendo eū tenent opi. Marti. per hanc l. in fine, ⁊ probāt per
rationem, quam modo tetigi. Tempus vero, quod currit in ab-
ſentia, facit actionē minoris vite, ⁊ in hoc leſus eſt abſens. Sed
aduerſus iſtam leſionem non poteſt reſtitui. l. pater qui caſtren
ſe. ſ. de caſtren. pec. ⁊ l. qui his. ſ. de ver. obli. Si ergo cōpleta eſt
vſucapio in preſentia, perinde eſt, ac ſi ab initio habuiſſet actio-
nem tante vite, quāte in preſentia perdidiſſet. Nō ergo dꝫ reſti
tui, quaſi tota preſcriptio in pſentia cucurriſſet. Sed certe licet
iſtud dictum Pet. ſit verum in aliquo caſu, tamē nō eſt verū ge
neraliter, vt ſtatim dicā ponēdo ſol. quā teneo. Odof. voluit cō-
cordare iſtas opiniōes, dicēs, Aut reuerſus ignorat rē ſuā vſu
capi, ⁊ hꝫ locū opi. Bul. ⁊ Jo. aut ſciuit, ⁊ hꝫ locū opi. Mar. ⁊ ſe
d quaciū. Hoc tenēt Ja. de Are. ⁊ Cy. Sed hoc mihi nō placet,[d]
qꝛ ſi tota preſcriptio cucurriſſet in preſentia, propter iuſtā i-
gnorantiā reſtitueret, no. in l. cū filius. §. in hac. ſ. de v. obl. per
Dy. in l. ad diem. eo. tit. ⁊ in c. ſi quis i ius. extra de reg. iuris. li.
vj. Venio ad quartū, ſcꝫ ad opinionē, quā teneo. Pro cuiꝰ euı-
e dētia debetis ſcire, ꝙ quedā ſunt preſcriptiōes, in quibꝰ[e] queli
bet pars tpis operat effectū ſuū, vt pſcriptio, q̄ currit ꝯ actio-
nē pſonalē, p quā pncipaliter reo nihil querit, ſꝫ actor perdit a
ctionē ſuā p ſuā negligētiā. l. ſicut. ⁊ l. cū notiſſimi. C. de pſcrip.
xxx. vel xl. an. ⁊ in his pcedit determinatio Pet. quā ſ. tetigi, qꝛ
ad illud tps, qđ in abſentia cucurrit, reſtitui nō pōt, ⁊ illđ, qđ cu
currit i pñtia, nō reſtituit, quaſi actionē tāte vite pdiderit, vt di
ctū eſt. Pro quo videt caſꝰ ſ. de mino. l. ſi. ⁊ i his pcederet opi.
Mar. ⁊ ſequaciū. Quedā ſunt preſcriptiones, q̄ nō operāt effe-
ctū ſuū i qualibet parte tpis, imo nullo modo operāt, niſi toto
tpe cōpleto, vt i preſcriptiōe ꝯ dñiū, alteriꝰ: nō eñ querit mihi
preſcribēti aliquid de dñio, niſi toto tpe decurſo. l. vſucapio. ſ.
de vſu. ⁊ C. de preſc. long. tēp. l. ſuper longi. Nec exceptio querit
ꝯ dñm, niſi toto tpe decurſo. l. ſi. quis emptionis. C. de preſcri.
xxx. an. Et ex his apparet, ꝙ in omni die vſucapionis fuit leſus.
Debet ergo ſubduci tps abſentie. Et hoc pbat text. optime in
d. l. cū miles. ſ. eo. ⁊ l. tpe. C. de reſti. mil. nō cauillādo literā, ⁊ l.
necnō. §. ſi qs ſepiꝰ. ſ. eo. Nunc ad ppoſitū i §. noſtro eſt verior
lectu. Jo. ⁊ Bul. qꝛ loquitur in preſcriptione rerū, qđ apparet,
cū dicit, ſi inchoata ſit bone fidei poſſeſſionis detētio. Quod in
telligo verū, niſi tantū tempus cucurriſſet in preſentia, qđ ab-
ſorbuiſſet tempus petende reſtitutionis, vt ſtatim dicam, cum
queram quando iſtud ius incipiat competere.

His expeditis, que pertinēt ad

lectu. §. venio ad materiam, que hic tractatur in glo. Et debetis
ſcire, ꝙ eſt duplex ius, ſcilicet officium reſcindens, et iſtud eſt in
integ. reſtit. que poſtulatur. Eſt ⁊ aliud, qđ dicitur iudicium re
ſciſſoriū, ⁊ iſtud vocatur actio reſciſſoria, que intentat poſt ha
bitam reſtitutionem in integ. de qua in l. necnon. §. exemplo. ſ. e.
⁊ l. ſi. C. eo. ⁊ l. ab hoſtibꝰ. de capt. ⁊ poſtli. reuer. ⁊ inſti. de act. §.
rurſus. De primo videamus ſcilicet, de officio reſcindēdi. Cir
ca qđ quero primo, quid ſit. Scđo qñ cōpetat. Tertio, ad quid.
f Quarto, intra que tēpora. † Ad primū[f] dicūt quidā, ꝙ iſtud
iudiciū reſcindēs eſt actio reſciſſoria, ⁊ hoc tāgitur paulo ante
ſi. gl. ſuper verbo, reſtitutionis, ibi, ſꝫ quidam dicunt maioribꝰ
iure actionis ſubueniri, aſſerētes reſciſſoriam ſtatim eis reuer-
ſis dari, ⁊c. ⁊ fundant ſe per legē ſi. C. e. vbi innuitur, ꝙ ſtati iſti
reſciſſorie preſcribat, ergo eſt nata. Sed dic, ꝙ ibi preſcribitur,
hoc eſt, eius natiuitas impedit, ſed currit tempus officio reſci-
dendi, hoc eſt, beneficio petendi reſtitutionē in integ. Dicit er
go gl. hic, ꝙ hoc eſt officiū iudicis, qđ impetrat a pretore viuo,
qui dat reſtitutionem authoritate edicti pretoris mortui ad i-
ſtar minoris. ſ. de mino. l. qđ ſi minor. i ſi. qua reſtitutione habi
ta itētabitur reſciſſoria. Iſtud eſt verū, ꝙ eſt officiū ſm omnes
doc. vt probatur per tex. in l. ſi quis ſtipulatꝰ. ſ. eo. Et ego pbo
per rationē, nam quandoqꝫ verba edicti referūtur ad iudicem,
tūc ex illo edicto iducitur officium iudicis, ⁊ ad ipſum iudicis
officiū recurritur, vt patet in edicto de minoribus, vbi dicitur,
vti q̄ ea res erit, animaduertā. Ex quo orit officium iudicis, vt
in d. l. quod ſi minor. ſ. de minori, in ſi. ⁊ no. in l. ſi ſoror. C. de col-

la. facit l. j. in princi. ſ. de colla. bo. Dixi plene in l. j. ſ. de condic.
ex lege, ⁊ l. iij. de ali. leg. ꝓ. quero, quo iure, vbi videt caſus. Sed
iſtud edictū eſt huiuſmodi: dicit enī, ſi qua mihi iuſta cauſa vi-
10 debit, ⁊c. ¶ † Sed quero quale ſit iſtud officiū iudicis, vtrū re
g quiratur[g] libellus, litis conteſta. ⁊ ſimilia: Inn. extra de in inte.
reſti. c. cū ex literis. videt dicere, ꝙ aut iſtud officiū. ſ. reſtitutio
iploratur, circa illud, qđ factū eſt extra iudiciū, ⁊ tunc requirit
libellus, litis cōteſtatio, ⁊ ſimilia, vt in c. ſi. extra de offi. iud. Et
hoc eſt, qđ dicit, reſtitutio debet dari cauſa cognita. l. i cauſe. §.
cauſa cognita. ſ. de min. Aut petit aduerſus ſentētiā, ⁊ tūc pōt
expediri ſummarie, vt in officio iudicis. Primū placet. Sed in
hoc vltimo ego dicerē ſic, Aut reſtitutio petitur aduerſus aliud
quod factum in iudicio, preterquam aduerſus diffinitiuam ſen
tentiam, ⁊ tunc ſine libello ⁊ litis cōteſt. fiat ſummarie, vt d. c. ſi.
Sic intelligo l. diuus. ſ. de in inte. reſti. ⁊ quod no. i l. ſi. C. vbi ⁊
apud quem. Si vero petitur aduerſus diffinitiuā ſentent. am,
tūc puto ꝙ debeat dari libellꝰ, ⁊ lis conteſtari. Quod apparet
quia in itegrū reſtitutio ⁊ appellatio equiparātur. l. preſes. ſ.
de mino. ſed i cauſa appellationis, que agitatur vtraque parte
preſente, dꝫ lis cōteſtari. l. j. C. ne liceat i vna eadēqꝫ cau. tertio
prouo. ergo ⁊ in iſta reſtitutiōe. Preterea hoc probatur i l. mi
nor aūt magiſtratꝰ. §. j. ſ. de mino. vbi apparet, ꝙ quando petit
reſtitutio aduerſus ſententiā, debēt cauſe inſeri, ⁊ non obſcure,
⁊ icolorate peti. Ergo apparet, ꝙ debet fieri ſolēniter. Preter
ea cū reſtitutio in itegrū poſſit peti corā alio iudice ſuperiori,
qs dicet hoc fieri per officiū iudicis mercenariū actioni deſer-
uiēs, cū de prima cauſa cognouerit: Certe nō video, qꝛ illud, qđ
dixi de lite cōteſt. itellige qñ hec cauſa agitat qualibet parte p-
ſente. Si vero agitat parte abſente, tūc poſſet perueniri ad dif
finitiuā, etiā lite non conte. quod tangitur hic in glo. ibi, ⁊ quia
tantum in primū ſtatum reſtituitur, videtur quod etiam abſen
te parte altera poſſit dari, ⁊c. Quod intellige, vt plene no. per
doc. C. ſi vt ſe ab here. abſti. auth. ſi omnes. in vult. q.

11 Venio ad ſecundum.

ſcilicet, quando ici-
piat † competere i-
ſtud officiū iudicis. Glo. hic, ⁊ in l. ſi. C. de temp. in integrum re-
ſtit. reſpondet, quod a tempore reuerſionis, ſubaudi, ⁊ leſionis
cōplete. Et ex hoc ſequitur vna talis cōſequētia: Pone, qđ in-
cepta eſt preſcriptio xxx. an. me abſente per annū, poſtea reuer
tor ⁊ ſto preſens xxix. annis. Certe finita preſcriptione potero
petere reſtitutionē ad illum annū, qui occurrit in abſentia. Ita
tenet hic gl. circa ſi. ⁊ ibi, item ſi fuit abſens primo anno, ⁊c. vide
gl. Item ex hoc videtur, ꝙ ſi cōtra minorem xxv. ann. vltimo an
no inciperet currere preſcriptio xxx. ann. ꝙ finitis xxx. ann.
poſſet petere reſtitutionem in integ. ⁊ ſic cū eſſet lv. an. vel lxv.
poneremus in pſcriptiōe xl. an. vt no. in l. ſi. C. de tēpo. in integ.
reſti. peten. ⁊ l. ſi. C. de pſcri. xxx. vel xl. an. Jaſ. de Are. ⁊ Pet.
habēt hoc p inconuenieti, vt no. in l. ſi. C. de tempo. in inte. reſti.
in v. q. Nec mirum: cum enim ipſi teneant opi. Mar. ſ. ꝙ quādo
preſcriptio ꝯpletur ⁊ currit in preſentia, nō reſtituitur aliquo
modo, vt ſ. dixi. merito iſta queſtio non pcedit ſed pcedit iſta
q̄ſtio, tenendo opi. Jo. ⁊ Bul. do. Ja. Butr. Inſti. de act. §. rur
ſus, tenet gl. ſimpliciter, ⁊ plus non examinat. Bul. de Cug. qui
tenet opi. Bulg. ⁊ Jo. vt vidiſtis, dicit, ꝙ aut tēpꝰ, quod cucur
rit in preſentia, eſt minus quadriennio, ⁊ poteſt dari reſtitutio.
Aut eſt plus quadriennio, ⁊ tunc ſecus, ne ſit melioris cōditio
nis ille, qui plus eſt negligēs, quā ille qui minus eſt negligēs.
Ille enim, cōtra quem tota preſcriptio cucurrit in abſentia, ha
bet quadriennium, ⁊ nō plus, ille vero, contra quem modica
currit in abſentia vel preſentia, poſſet habere xxix. annos, quod
eſſet inconueniens, ſecūdum iſtam opi. Tempus, quod currit in
preſentia, operatur duos effectꝰ. ſ. quod complet preſcriptionē,
⁊ quod abſorbet tēpus petende reſtitutionis in integ. Hoc vi
detur contra caſum l. necnō. §. ſi quis ſepius. ſ. eo. vbi dicitur, ꝙ
ſi quis ſepius cauſa reipublice abfuit, ex nouiſſimo reditu tem
pus reſtitutionis eſſe computādum. Prout enim ibi loquitur
in tempore petende reſtitutionis, vt ibi dixi ſecundum Jaco. de
Are. nō debēt computari ex nouiſſimo reditu, imo tempus pri
mi reditꝰ minueret de tempore petende reſtitutionis in integ.
ſecundum predictā opinio. ⁊ ſic opinio Bul. videtur cōtra ca-
ſum dicti i §. Mihi videtur ſic dicēdum. Quādoque preſcriptio
habet duo tēpora, qꝛ cepit in preſentia, ⁊ finit in abſentia, ⁊ tūc
fateor, ꝙ currit tēpꝰ a die reuerſiōis ſeu reſtitutionis. l. ſi. C. de
tēp. reſti. in inte. ſecundū omnes. Quandoque cepit in abſentia
⁊ finita eſt in preſentia, ⁊ tūc ſecundū Mar. ⁊ ſequētes, iſta que
ſtio non habet dubium, quia nō datur reſtitutio, ſecūdū nos,
qui tenemꝰ reſtitutionē dari. Aliquo caſu procedit dubiū, quo
caſu dic, aut erat i poteſtate mei, q ſum reuerſus, ne finiret leſio
in cepta, quia poteram agere, litem cōteſtari, ⁊ ſimilia, tūc puto
verā opi. Bul. ſ. ꝙ ſi currit in preſentia tātū tempus, quātū eſt
quadrien

quadriennii, hodie nõ reſtituaṫ. Si currit minus in eo tp̄e, qđ reſtat, poteſt petere reſtitutionẽ. Hoc patet per rationem ſuā. Hoc etiam ꝓbo, quādo negligētia adhibita in vno, tollit id, qđ eſt cauſa alterius beneficii, tunc negligētia nocet in illo beneficio l. fi. C. de his qui a nõ domino ma. ⁊ no. l. itē ſi res. in pri. ſ. de ali. iudi. mu. cau. fac. Sed hic, cauſa reſtitutionis concedende ꝯ concedentē preſcriptionē, que cucurrit in abſentia, eſt equitas: q̄ ille nõ potuit ſe iuuare. Cauſa quare non datur reſtitutio ꝯ pſcriptionem, que cucurrit in preſentia eſt, q̄ videtur conſentire ⁊ alienare. l. alienationis. ſ. de verb. ſign. Et ideo ꝑ iſtam patientiaꝫ preiudicatur etiam in tp̄e petende reſtitutionis. Ad qđ optime facit ſ. ꝓxi. §. ſi dāni. Preterea, video in filio inſtituto ſub cõditione poteſtatiua, ſi negligit implere ꝯditionē, ⁊ ſi reperit ſe leſum ⁊ preteritum, nõ põt cõqueri, q̄ in poteſtate ſua erat, ne lederet. l. ſuus quoqꝫ. §. j. ⁊ ij. ſ. de here. inſti. Ita hic cū in ptā te ſua erat, ne lederet, leſus nõ dꝫ audiri. Pro h̄ facit q̄ ſequeretur incõueniētia illa, q̄ peioris cõditiõis eſſet minus negligēs, quā plus, ⁊ ꝙ plus de tp̄e haberet ille q pl⁹ negligeret, ꝙ ille q minus: q̄ abſurditas dꝫ euitari. l. ſcire oportet. §. aliud. ſ. de excu. tu. Si vero non erat in ſua poteſtate impedire ne lederetur,
b [b] tūc ꝓcederet gl. ⁊ tēp⁹ inciperet currere a die leſiõis cõplete, lꝫ per mille annos differret. l. j. §. annus. ſ. qñ actio de peculio eſt annalis. ⁊ l. bonē. §. pen. de edil. edic. Exemplum, pone ꝙ teſtator me ſubſtituit filio ſuo poſt mortem ſuā ſub cõditione ſi intra annum a die mortis teſtatoris darem decem Titio, modo intra annū, q̄ eram abſens cauſa reipublice, nõ dedi, adhuc nõ ſum leſus, q̄ nõ extitit conditio ſubſtitutiõis. Certū eſt, ꝙ cõditione pendente debeo reſtitui. ſ. eo. l. Iulianus. §. eum quoqꝫ. etiam ſi multum differatur conditionis euentus vltra quadriēnium. d. §. annus. ⁊ d. l. bonē. § pen. Predicta vera, niſi leſio cõtingeret ex ſententia iudicis, tunc enim receptū eſt ꝓpter vtilitatem, vt a die late ſententie currat tempus, non expectato conditionis euentu. ſ. quando app. ſit. l. j. §. biduum. Quādoqꝫ preſcriptio hꝫ plura tēpora, q̄ fuerunt plures abſentie vna pſentia, ⁊ tunc tempus cõputatur ex die vltimi reditus. d. l. necnon. §. ſi qs ſepius. ſ. eo. Tempus enim alterius preſentie non abſorbet tempus petende reſtitutionis. Ratio, quia non poteſt dici vere negligens, lꝫ aliquo tēpore ſteterit, ꝙ non fuerit cõqueſt⁹: forte cogitabat, vel preparabat ſe ad litigandum, ſed ꝓpter nouā abſentiam fuit impeditus. Unde tempus prime abſentie nõ attenditur propter nouum caſum abſentie. l. ⁊ in totum. ſ. de im pē. in rebus do. fa. Et iſta poteſt eſſe ratio dicti §. ſi qs ſepius.

12 Uenio ad tertiū,[†] ⁊ quero intra que tempora? Et dic olim intra annum vtilem, hodie intra quadriennium cõtinuum. l. fi. C. de temp. in integ. reſti. quod eſt verū, ſm gloſſatores noſtros, quādo reſtitutio petitur aduerſus contractum vel aduerſus leſionem contingentē ex tempore maioꝛ quadriēnio. Sed ſi peteret aduerſus leſionē minoris tēporis, tunc illud, ſcilicet, reſtitutio deberet peti intra tātū temp⁹, quantū eſt illud. Terminari autē debet intra quadriennīū. Ita tenet gl. hic, ⁊ examinat latius. ſ. eo. l. ſed ⁊ ſi per pretorē. §. quotiens. ⁊ ſ. de mino. l. interdū, ⁊ ſ. de in integrū reſtit. l. diuus, ⁊ l. fi. Alij dicūt, ꝙ ſemper intra quadriennīū. Et iſtam opinionem tenent Iaco. Butr. Petr. ⁊ Cyn. quam refert multum late C. de tempo. in integ. reſtitu. l. fi. in vj. q. Ioan. Andr. dicit, ꝙ de ipſa opi. eſt caſus extra de in integ. reſtit. c. j. i clem. vbi poteſt peti reſtitutio intra quadriēnium, etiam aduerſus leſionē minoris tēporis. Ego teneo opi. gl. noſtre, ꝑ rationes ⁊ leges allegatas per eam l. ſed ⁊ ſi per pretorē. §. quoties. ſ. eo. que rationes vrgent. Ad contū c. j. reſpondeo, ꝙ eſt caſus ibi pro iſta opi. Debes enī ſcire, ꝙ minori non currit tēpus petende reſtitutionis i integrum l. fi. C. de tēpo in inte. reſt. pe. ſed eccleſia ſemper eſt minor. Ergo videbaṫ, ꝙ nunquam curreret ſibi quadriennīū, propter qđ ſtatutū fuit vt eccleſie curreret quadriēnīū a die leſionis in c. j. de in integ. reſtit. in vj. ⁊ ſic in tēpore quadriēnij tractatur vt maior. Ideo inſurgebat dubium, vt qñ minus tēpus daṫ ad petendū reſtitutionē, vt puta aduerſus leſionē minoris tēporis, an eccleſia ſimiliter debeat habere minus tēpus ſicut maior. Et rūdeṫ. vt in c. j. extra de in integrū reſ. li. vj. quod non, imo eccleſia ſemꝑ hꝫ quadriēnium continuum, ſiue aduerſus tēpus maius, ſiue minus, ⁊ d. lꝫ in alio maiore ſic diſtinguaṫ, voluimus illam diſtinctionē nõ habere locū in eccleſia. Ad aliud incõueniens, qđ datur, pone ꝙ qs eſt leſus in vna die, ergo in vna die habebit neceſſe petere reſtitutionem. Iſtud videtur incõueniens. Reſpondeo, ꝙ debet proponere vna die ſubducto quodam modico tempore ante, qđ datur ad preparādum ſe, vt dixi ſ. circa principium, ⁊ ſubintelligitur anteaue, ſicut poſteaue.

13 [†] Quarto quero, ad quid competat iſtud officium iudicis? Reſpondeo, hic in gl. circa lectu. §. ſunt opi. tam in prima quam in ſecunda magna gl. Nam quidam dicunt, ꝙ datur, vt reſtituaṫ poſſeſſio. Quidam dicunt, ꝙ datur ad hoc, vt tēpus vſucapionis ſubducatur de medio, vt ſ. vidiſtis, qđ tangitur in l. qui proprio. § itē queritur. ſ. de pcu. ⁊ per Cy. in l. quod tēpore. C. de reſti. mi. in iiij. q. ⁊ per Dy. ⁊ Iac. But. in §. rurſus. Inſti. de ac. Tu dicas latius, ⁊ ad euidētiam premitte, ꝙ illud reſtaurat reſtitutio ꝙ abſtulit leſio. l. quod ſi minor §. reſtitutio. ſ. de mino. Qñqꝫ ergo ꝓpter abſentiā, etatem, vel aliam iuſtam cām qs leditur, q̄ perdit poſſeſſionem tantum, ⁊ tunc ad illud debet peti reſtitutio. l. ait ptor. §. itē ei ſ. eo. ⁊ tunc nõ habebit aliud neceſſe ꝓbare, niſi ꝓpter abſentiā ſe ꝑdidiſſe poſſeſſionē, vt ibi. Qñqꝫ qs priuatur dñio, vel actione ſibi cõpetēte, ⁊ tunc reſtituit, vt illa preſcriptio, vel aliud obſtaculum de medio ſubducaṫ, vt hic, ⁊ l. quod tēpore. de reſtit. mili. ſm opi. Io. ⁊ Bul. Quādoqꝫ qs leditur ꝓpter abſentiam, vel aliam cauſam in poſſeſſione ⁊ proprietate, ⁊ tunc reſtituetur ad poſſeſſionem ⁊ proprietatem. Et ita poteſt intelligi alia opinio poſita ſuper hac l. Et ita intelligitur gl. in d. l. qui proprio §. item queritur. Qñqꝫ quis leditur, q̄ non acquirit, ⁊ tūc nõ reſtituiṫ, vt acquirat ita ꝙ actio reſtituiṫ per pretorē, vt l. ſi quis ſtipulatus. ſ. eo. Et ſic cõpetit reſti-
14 tutio ad illud, in quo lediṫ. Et ex his[†] habes qualiter libellus fiat: nā debet fieri, vt ponantur cauſe explicite. l. minor autē magiſtrat⁹. ſ. de min. Nunc haberemus videre de ſecūdo. ſ. de act. de reſciſſoria, ſeu de iudicio reſciſſorio, quod per ſe eſſet vna alia repetitio, de quo forte dicā in l. necnon. §. exemplo. ſ. eodeꝫ.

ADDITIONES.

a [a] Sed ꝙ ſimpliciter. Pro concordia aduerte, ꝙ Bart. in hoc §. ſed ꝙ ſimpliciter. vult, ꝙ remediū reſcindēs, qđ datur ad reſcindendū obſtaculū pſcriptionis, debeat peti de neceſſitate, antequā intēteṫ reſciſſoria, nec ante cõpetit reſciſſoria, Cõtrarium tñ voluiſſe allegatur in l. in honorarijs. §. ſꝫ cū reſciſſa. ſ. de act. ⁊ obli. Sed ꝓ cõcordia in veritate Bar. in d. §. ſꝫ cū reſciſſa. nõ tꝫ ꝯtrariū indiſtincte, ſed diſtinguit, aut loquimur qñ pſcriptum fuit in actione reali, ⁊ tunc vera ſit opinio cõmunis. ⁊ qđ dixit in hoc §. ſed quod ſimpliciter. Et ratio eſt, quia dominus tunc perdidit omne ius ſuum, ergo non adeſt aliquod fundamentum, vbi radicetur iudicium. Aut loquimur in actione perſonali preſcripta, quo caſu remanet adhuc fundamentum, ex quo poteſt fundari iudicium. Ideo nimirum ſi poteſt agi ſine illa reſciſſione, ⁊ ſic non contradicit.

b ALEX. [b] Modicaꝫ tēpus. Uide in l. qđ tempore. C. de reſtit. milit. ⁊ ibi per Cyn. ⁊ Bald. que probatio requiritur in primo iudicio an ſufficit in ſummaria.

c ALEX. [c] Dicebāt. Uide Pau. de Ca. in l. diuortio. §. non ſolū. ſ. ſolu. mat. vbi refert, quod iſta opi. communiter tenetur.

d ALEX. [d] Non placet. Adde Bar in l. Emilius. ſ. de min.

e ALEX. [e] Scilicet ad opi. Sed Bar. in d. l. quod tēpore. tenet opi. Bul. indiſtincte.

f POMA. [f] Ad primum. Uide Iaſo. in § . rurſus. Inſtit. de act. vbi declarat.

g ALEX. [g] Utrum requiratur. Et vbi procediṫ officio iudicis, an requiratur litis conteſtatio, vide per Anto. poſt Imo in c. qm̄ frequenter. §. ſunt ⁊ alij. vt lit. non cõteſt. ⁊ qđ no. Bar. in l. j. §. fin. de va. ⁊ extra. cog. Facit ꝙ in inquiſitiõe dicimus, an lis cõteſtetur. Et vide etiam in d. l. diuus. ⁊ no. Bal. in l. fi. C. de tēp. in integ. reſti. ⁊ qđ not. in rub. de interro. act. per Bald. in l. j. ſ. de iur. om. iud. ⁊ ibi per Cy. in vlti. queſt.

h ALEX. [h] Impedire ne lederet. Ad hoc vide omnino ꝑ Mod. poſt Bar. in l. j. §. biduum. ſ. quan. appel. ſit.

LEX XVII.

1 Error iuſtus licet habeaṫ pro titulo quo ad preſcriptionē, non tamen quo ad excludendam petitionem hereditatis.

IULIANUS. Miles abſens reſtituiṫ aduerſ⁹ poſſeſſorē hr̄ditatis, vel emptorem ab eo, ſi adeat, alias ſecus. h. d. Oppo. ad iſtā legem, miles eſt tutus iure communi, q̄ perpetuo pt adire, vſqꝫ ad xxx. annos. l. lꝫ. C. de iure delib. ergo nõ eſt neceſſaria reſtitutio. Gl. legit duob⁹ modis. Primo, qđ hic miles fuit inſtitutus ſub cõditione poteſtatiua, ſi aliquid fecerit intra certū tēpus: qđ quidē non fecit propter militiā, ideo adire nõ põt abſqꝫ reſtitutione, ⁊ ideo petit reſtitutionē. Uide gl. Mirādū videtur quod glo. dicit. Nam ſi debebat impleri conditio intra certum tempus, ⁊ ſic erat conditio poteſtatiua, ſi non ſtetit per eum, habetur pro impleta, vt l. que ſub conditione. §. quoties. ſ. de cõdit. inſtit. ⁊ l. iure ciuili. de cõdi. ⁊ demonſt. ⁊ ſic nõ eſt opus reſtitutiõe, So. Dicit gl. quod ſi miles fuiſſet ſe inſtitutū ſub dicta conditione, ⁊ potuiſſet eam implere, non tamen de facili propter impedimentum militie. Igitur, quia poterat, ⁊ nõ fecit, currit tempus, ſed reſtituitur. Simile not. in l. prima. C. de reſti. mil. ⁊ ibi dixi vobis plene. Secundo modo legitur. Dicit

gloſſ. poſito, quod poſſit adire de iure cõmuni, petit reſtitutio
nem, non vt adeat, ſed vt poſſit vẽdicare res vſucaptas. ¶ Con
tra hanc ſecundã lec. oppon. quod hec lex non procedat, quia pe
titio hereditatis non datur contra titulo poſſidentem. l. regu-
lariter. ꝟ. de peti. here. Iſte ergo poſſeſſor aut nõ habebat titu-
lũ ⁊ nõ pſcribit longo tempore. Aut habebat titulum, ⁊ tunc
nõ põt etiã conueniri de iure communi, petitione hereditatis,
abſq; inſtantia militis: nec poteſt dicere, ꝙ hic loquatur de pre-
ſcriptione xxx. anno. ſeu longiſſimi temporis, ſecundũ gl. q2 iſta
erat incognita ſecundum iſta tempora. qđ no. Idem no. in l. qui
occidit. ꝟ. ad leg. Aquil. plene dixi in l. in omnibus. ꝟ. de ac. ⁊ obl.
Ad contrarium reſpondet gl. notabiliter, ⁊ intelligas ꝙ habe-
bat iuſtam cauſam credendi ſe heredem, ⁊ ſic habetur pro titu-
lo quo ad vſucapionẽ ⁊ preſcriptionem. l. Celſus. de vſuca. No.
1 hic diligenter, † ꝙ licet iuſtꝰ error habeatur pro titulo, quo ad
pſcriptionem, vel vſucapionẽ, nõ tamẽ habetur pro titulo quo
ad excludendam petitionem hereditatis. ¶ Secundo oppo. ꝙ
emptor non poſſit conueniri, quia eſt habiturus regreſſum con
tra poſſeſſorem. l. ſed ⁊ ſi. §. item ſi rem. ꝟ. de peti. her. Sol. intel-
lige, ꝙ non erat habiturus regreſſum contra poſſeſſorẽ, vel poſ
ſeſſor erat malefidei.

1 ☞ Doctor, qui debet habere ſalariũ annuum, ſi abeſt cauſa rei
publice, nihilominus habet ſalarium.

§. Eum quoque. Abſens cauſa reipublice reſti
tuitur, vt perinde percipiat cõ
moda ac ſi preſens eſſet. h. d. Vel ſic, abſens reſtituit, vt capiat
legatum ꝙ amiſit propter conditionis defectum. h. d. ¶ Que-
ro pro declaratione ad quid reſtituetur? Glo. dicit, vt pecuniã
capiat: non autem vt reſtituatur actor: q2 eam non amiſit. Qui
dam alij moderni dicunt, quod reſtituatur actio: non enim eſt le
ſus i pecunia, ſed in hoc, q2 deficit cõditio, ideo reſtituit ad hoc
vt habeatur pro impleta, ⁊ ex hoc cõpeteret actio. Quod ergo
hic dicitur, reſtituitur, ſcꝫ, vt legatum capiat ſibi relictum, ⁊ ſic
cõpetit actio pro eo. ¶ Opp. ſi non ſteterit per eum habet per
inde ac ſi eſſet in Italia, ergo de iure communi poteſt petere le
gatũ l. qui concubinam. §. vxori. ꝟ. de leg. iij. ⁊ de condi. ⁊ demon.
l. ſi qs ita. Gl. ſoluit concedendo contrarium, ꝙ hic reſtituitur
de iure cõmuni. Vel dic, ꝙ ibi impediebatur per aduerſarium
vere. Tu tamẽ dic, ꝙ hic loquitur in caſu, in quo impediebatur
eſſe in Italia, ideo non debebat habere legatum, quia alterius
fauore erat hoc adiectum. l. Seio, in prin. ꝟ. de annu. legat. ⁊ de
condi. ⁊ demon. l. illis libertis. ⁊ qđ no. C. de legatis. l. j. propter
1 priuilegium tamen militis reſtituitur, vt hic. † Vltimo iſta lex
facit pro doctoribus qui debent habere ſalarium annuum, nam
ſi abſunt cauſa reipublice, nihilominus debent habere ſalariũ.
Ad idem l. ſi quis ſtipulatus. ꝟ. eodem.

LEX XVIII.

a **SCiendum.** a Reſtitutio ex hoc edicto non
fit, vbi quis certat de lucro cuꝫ
alterius iniuria, nec fit ex fictiõe poſtliminij cũ poſtli
minium non porrigatur ad ea, que ſunt facti: ⁊ ceſſat
reſtitutio, vbi equitas ceſſat. h. d. cum duabus legibus ſequen-
tibus. ¶ Nota reſtitutionem non concedi, vt quis lucretur cum
damno alterius.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Sciendum. Et facit ad no. q. quam ponit Bald. in l.
pen. in fin. C. de repu. here.

LEX XIX.

DEnique. Summata eſt cũ precedenti. ¶ No.
ꝙ ſine poſſeſſione non procedit pre-
ſcriptio. ¶ Item no. ꝙ poſſeſſio eſt facti. ¶ Itẽ no. ꝙ
fictio poſtliminij non habet locum in his, que ſunt fa-
cti. Et ſic nota, quod poſſeſſio non reſtituitur per poſtliminiũ.

LEX XX.

1 ☞ Fictio ceſſat, vbi ceſſat equitas.
2 Poſſeſſio quando ſit iuris, ⁊ quando ſit facti.
3 Fictio vniuerſaliter fingitur in his, que ſunt facti, raro vel nun
quam in his, que ſunt iuris.
4 Fictio eſt triplex.
5 Poſtliminij fictio vt locum habeat, quid requiratur.
6 Poſtliminium habet duo capita.

1 **NEc vtilem.** ¶ Not. † ꝙ fictio ⁊ reſtitutio
ceſſant, vbi ceſſat eqtas. ¶ Itẽ
no. ꝙ primus dominus non perdit dominiũ, niſi alte-
ri acquiratur. Dixi in l. ſi ego. ꝟ. de neg. geſt. ¶ Con-
tra gl que dicit dominium eſſe in pendenti, oppo. ꝟ. eo. l. ait pre-
tor. §. item ei. Sol. vt ibi. ¶ Opponi. de l. ait pretor. §. hic plane
qui ⁊ ꝟ. de vſucap. l. ſi is qui pro emptore. ⁊ l. iuſto. §. fi. So. dicit
glo. hic per ſe poſſidebat, ibi loquitur de poſſeſſione, quam ca-
ptus habebat per ſubiectas perſonas. Opponi. ꝟ. de vſuca. l. ce-
ptam. Sol. regula eſt, ꝙ preſcriptio ſine poſſeſſione non proce[dit]
Fallit in aliquibus caſibus, vt in l. rerum miſtura. §. Labeo [...]
tit. vt per Dy. in c. ſine poſſeſſione. extra de reg. iu. li. vj. ¶ [...]
opp. dicitur hic ꝙ poſſeſſio eſt facti. Cõtra imo iuris. vt l. pe[re]
gre. in prin. de acq. poſ. ⁊ l. poſſeſſio. co. ti. ⁊ no. in l. j. in prin. co[...]
tit. vbi diffinitur, ꝙ poſſeſſio eſt iuis inſiſtendi, ⁊c. Sol. cõced[o]
2 † ꝙ poſſeſſio eſt iuris, tamẽ quãdoq; hꝫ in ſe multũ facti, ⁊ [...]
rum iuris: quandoq; multũ iuris, ⁊ parum facti: aliquãdo [...]
tum iuris: quandoq; multũ facti. Gol. hic tangit, ⁊ in l. j. C. d[e]
qui. poſ. qđ examinare eſt longum. Dico plene in l. ſi is qui [pro]
emptore. ꝟ. de vſuca. ¶ Oppo. hic dicitur, quod fictio poſtli[mi]
nij nõ hꝫ locũ in his, q̃ ſunt facti. ⁊ gl. no. generaliter nõ fing[i cir]
ca facta. Cõtra, vt plurimũ fingitur circa facta: nam fingitur [na]
tus ille qui non eſt natus. l. q in vtero. ꝟ. de ſta. ho. Fingit re[tro]
fuiſſe qs in ciuitate. l. retro. de capti. Et eſſe in ciuitate eſt fact[i]
Fingit viuere q eſt mortuus. l. bello. de excu. tu. ⁊ tñ eſt fact[i]
Fingit mortuus ille q viuit ingrediẽs monaſteriũ, damnatus,
deportatus, ⁊ ſimiles. l. Deo nobis. C. de epiſ. ⁊ cle. ⁊ l. nece[...]
ſi deportatus. de bo. libe. Fingitur pecunia numerata, [...]
te pfecta. l. ſingularia. ꝟ. ſi cer. peta. Fingitur facta traditio [...]
vt habuiſtis in l. ſolutum. §. ſolutaꝫ. ꝟ. de pignoratitia actio. [...]
omnibus conſimilibus caſibus. Et iſtud eſt verum. Et ideo [...]
3 co † ꝙ fictio vniuerſaliter fingitur ſup his que ſunt facti: Ra
ro vel nunquã ſuper his q̃ ſunt iuris, vbi poteſt inducere [...]
veritatẽ: ⁊ ideo in omnibꝰ nõ eſt fictio. Exemplũ in auth. ſi e[pi]
ſcopalis. C. de epiſ. ⁊ cle. Item exemplũ in his qui infamant[ur]
ipſo facto. l. j. de his qui no. infa. Cum enim poteſt facere ſecu[n]
dum veritatẽ, non facit ſecundũ fictionem. l. q2 ratio. de cond[...]
inſtit. Modo ad ꝓpoſitũ ꝓ intellectu huius legis, ⁊ ad eui[den]
4 tiam rei ſcias, † ꝙ triplex eſt fictio. Sicut enim naturaliter [...]
aliqua res, que non eſt in eſſe, producitur: aut producta deſt[rui]
tur: aut vno modo producta tranſfertur in alium, ita per fic[tio]
nẽ. Quedã eſt ergo fictio inductiua, vt quando fingitur eſſe [...]
nõ eſt. Quedã eſt fictio priuatiua, vt quando fingitur non e[ſſe]
quod eſt. Quedam eſt fictio trãſlatiua, vt qñ id, quod eſt v[no]
modo, fingitur eſſe alio modo. Et iſta tertia ptinet ad legẽ no
ſtram, ⁊ eſt noſtra materia: cuꝫ fictio poſtliminij fingit eum, qui
reuertitur hodie, retro fuiſſe in ciuitate, vt l. retro. ⁊ l. poſtlimi-
5 nium. in prin. ꝟ. de cap. ⁊ poſtli. reuerſ. † In hac fictiõe ſciendum
eſt, quod ad hoc vt locuꝫ habeat, requiritur primo, ꝙ ſubſit eq
tas. d. l. poſtliminiũ. qua ceſſante ceſſat fictio, vt hic. Itẽ requi-
runt extrema habilia. Habet enim hec fictio duo extrema: ext[re]
mum, a quo: ⁊ extremũ, ad quod. Et ſi aliquod iſtorum extre-
rũ eſſet ihabile, ceſſaret fictio. Exemplũ: ratihabitio retro [tra]
hit: ſed ſi hodie, cum ratum habeo, non poſſet negotiũ geri, [rati]
habitio non traheretur retro: q2 eſt defectus extremi a qu[o]
bonorũ. ꝟ. rem ra. ha. Similiter legatarius fingitur dominꝰ [re]
tro a die mortis teſtatoris. Sed qd ſi hodie cedẽte die leg[ati]
res eſt perempta? Certe nõ põt fingi retro, quia eſt inhabil[e ex]
tremũ a quo, vt l. huic ſcripture. ꝟ. ad leg. Aquil. facit ꝟ. de ve[r.]
ob. l. eũ qui. in fi. ⁊ l. quoties. de nouat. Itẽ vides, quod dona[tio]
facta a viro vxori confirmatur morte, ⁊ retrotrahitur, vt l. do
natiões. C. de dona. inter vi. ⁊ vxo. quod intelligitur quãtum [ad]
fructus, nõ quãtũ ad dñiũ, q2 dñiũ nõ poteſt queri vxori cõ[ſtan]
te matrimonio, quo tempore fuit facta donatio: ergo nõ po[teſt]
fingi retro queſituꝫ, quia eſt defectus extremi ad quod. Ita [...]
in l. ij. C. de inof. do. licet quedam glo. dicant contrariũ. Item [a]
liud exemplũ. ꝟ. eo. l. ab hoſtibus. §. j. nã natꝰ apud hoſtes, ſi [re]
uertatur, non habet iura poſtliminij ſimpliciter. Ratio, [q2]
6 ibi deficit extremum ad quod, nunquam enim fuit captus. † [Se]
cundo ſciendum eſt, quod poſtliminiũ habet duo capita: [...]
ſecũdũ veritatẽ, q2 eo ipſo ꝙ captus reuertitur, recuperat [ſecun]
dum veritatẽ omnia iura ſua. Secundum eſt ſecundum ficti[onem]
quia fingitur retro fuiſſe in ciuitate, vt l. retro. ⁊ l. poſtlimini[um.]
ꝟ. de capti. Tertio eſt ſciendum, ꝙ poſſeſſio habet plurimum [fa]
cti, quam quis habet per ſe, ⁊ eam nõ recuperat ſtatim cum e[ſt]
reuerſus, niſi eam apprehendat. l. cum heredes. ꝟ. de acq. poſ.
Q2 ergo ſtatim non recuperat cum reuertitur, apparet q non
poteſt fingi retro poſſediſſe, q2 eſt inhabile extremuꝫ a quo. Et
hoc eſt quod voluit dicere iſta glo. cum ea, que ſunt facti non re
cuperantur eo reuertente poſtliminio, ergo non fingitur retro
poſſediſſe, ⁊ vſucepiſſe. Exemplum in poſſeſſione, quam retine
mus p filiũ vel per ſeruũ, in cauſa peculiari: illa, eo ipſo q reue[r]
titur, etiam ignoranti acquiritur ſibi, merito fingitur retro v[ſu]
cepiſſe, q2 eſt habilitas extremorum. Et hoc eſt quod gl. ibi d[i]
xit in ſolutiõe 3ª: ibi, per ſubiectas perſonas. Et iſta eſt ra[tio]
eorum que habuiſtis no. ꝟ. eo. in l. ab hoſtibus. §. j. de eo qui na[tus]
ſcitur, ſi non reuertitur, cum priuſquam reuertatur, non po[teſt]
fingi legitimus, quia deficit extremum a quo. De habilitate [ex]
tremorum tangit Cyn. C. de ſen. paſ. l. fi. Et hanc materiam p[le]
niſſ[ime]

nitiſſime declaraui in l. ſi is qui pro emptore. ff. de vſucap.

LEX XXI.

☞ Epiſcopi ſtante conſtitutione, ꝙ qui non ſoluerit legata in-
1 tra tres menſes, ſit excõicatus: ſi agatur contra filium, ꝙ non
ſoluit legata, ꝛ producatur teſtamentum, ex hoc non probatur
excommunicatio, ſed debet probari ipſum non ſoluiſſe.
2 Contumax verus ad hoc vt quis dicatur, ꝛ poſſit perueniri ad
ſecundum decretum, debent requiri amici.
a **I**Tem ait pretor. [a] Hic incipit Iuriſ-
cõſultus examinare
ſecũdum caput edicti, ꝛ breuiter hoc intẽdit. Quod
quis acquiſiuit propter ſuam abſentiam, cum non eſ-
ſet defenſus in integ. reſtituitur. Item qui dicit aliquem nõ de-
fenſum, dꝫ ꝓbare. h. d. Et ponit primo verba materialiter. Ue
1 nio ad §. hec autem. Dicit † conſtitutio epiſcopi, quod qui non
ſoluerit legata itra tres mẽſes ſit ipſo facto excõicatus. Ago,
quia non ſoluiſti legata patris tui, ꝛ produco teſtamẽtũ: que-
ritur, vtrum ſit probata excommunicatio? Certe non, quia de-
beo probare te nõ ſoluiſſe. Ita dicit Inn. extra de cẽſi. c. ſuper.
quod Cyn. tangit aliqualiter in l. ij. C. de iure emph. Caſus eſt
2 in l. hoc iure. ff. de verbo. obli. ꝛ ibi examinaui plene. ¶ † Ulti.
no. per hanc l. ꝛ gl. que eſt in l. hec autẽ. ff. qui. ex cau. in poſ. eat.
ꝛ ad hoc, vt quis ſit vere contumax, vt poſſit perueniri ad ſecun-
dum decretum, debent requiri amici. Quod examinat Cyn. in
l. cũ proponas. C. de bo. auth. iudi. poſ. Ego plene in l. ſi finita.
§. Iulianus. ff. de dam. infec.

ADDITIO.

a AND. BARB. ¶ Item ait pretor. Facit l. iij. §. penultimo. ff. iu-
di. ſol. Bal. in rub. de ſuc. edic.

LEX XXII.

1 ☞ Citandi amicos ad defenſionem alicuius practica.
2 Negatiua vbi eſt cauſa intentiõis alicuius, ille qui dicit, debet
probare.
3 Furioſis datur reſtitutio, ꝛ etiam aduerſus eos.
1 **E**Rgo. ¶ † Nota iſtam l. ex qua colligitur practi-
ca, ꝙ fiat preconiũ, ꝙ quicunqꝫ vult de-
fendere talẽ, compareat. ¶ No. per gl. in l. hec autẽ.
quibus ex cau. in poſ. ea. ¶ † Item no. caſum, qđ vbi-
2 cunqꝫ negatiua cauſa eſt intẽtiõis alicuius, ille qui dicit, debet
probare. Nam hic peto reſtitutionem cõtra abſentem, quia nõ
defendebatur. Et ſic videtur caſus ad queſtionem de conſtitu-
tione epiſcopi, de qua dixi in l. proxi. §. hec autem. ¶ Itẽ nota,
3 † quod furioſis ꝛ aduerſus eos datur reſtitutio, ſicut concedi-
tur abſentibus ꝛ contra abſentes. Facit ff. de fideiuſ. l. Marcel-
lus, ꝛ ibi not.

LEX XXIII.

AT pretor. Contra preſentem, qui ex cauſa
ſecum agẽdi poteſtatem nõ fa-
cit, in integrum reſtitutio conceditur. hoc dicit.
1 ☞ Uſusfructus ius quaſi poſſidetur reſpectu domini, nõ quo
ad extraneum.

§. **Is autem.** Captus ab hoſtibus non põt vſuca-
pere, ꝛ reuerſus ad hoc nõ reſtitue-
tur: ſed reſtituetur, vt fructus recuperet. hoc dicit. ¶ Oppo. ꝙ
poſſeſſio nõ recuperetur captiuo redeunte, vt ſ. eod. l. deniqꝫ. ꝛ
l. cum heredes. de acqui. poſ. Sol. nõ recuperatur ipſo iure vir-
tute poſtliminij, nec fingitur retro poſſediſſe, ſed per reſtitutio-
nem in integrũ eam recuperat, vt hic. ¶ Oppo. dicitur hic, vel
vſusfructus quaſi poſſeſſionem, ꝛc. Contra, vſufructuarius poſ-
ſidet rem vere ꝛ naturaliter. l. naturaliter. ff. de acquir. poſ. Ma-
le ergo dicit hic, quaſi poſſeſſionẽ. Reſpõdeo in vſufructuario
debetis conſiderare duo. Primo fundũ ipſum, ꝛ illũ poſſidet
vere ꝛ naturaliter, vt in contrario. Item debemus conſiderare
ius vſusfructus, ꝛ iſtud ius quaſi poſſidetur ciuiliter. Nam poſ-
ſeſſio vera in eo nõ cadit, cũ ſit quid incorporale. l. ſeruus. §. in-
1 corporales. ff. de acqui. rerũ dom. vide glo. Uidetur ergo † vel-
le glo. quod ius vſusfructus quaſi poſſideatur. ¶ Idem no. in
l. ſi plures. §. deiectum. ff. de vi ꝛ vi ꝛ ar. ꝛ in d. l. naturaliter. i pn.
ꝛ i. vti poſ. l. vlt. In cõtrarium, ſicut eſt ſeparata cauſa poſſeſ-
ſionis ꝛ dominij. l. naturaliter. §. nihil cõmune. de acquir. poſſ. l.
permiſceri. Sed conſtat quod qs non dicitur quaſi poſſidere
ius dominij, dicto §. nihil commune. ergo nec ius vſusfructus.
Reſpõdeo, debetis ſcire, quod in incorporalibus nihil eſt aliud
poſſeſſio quam aduerſarij patiẽtia. l. quoties. ff. de ſeruit. ꝛ ideo
ad habẽdam quaſi poſſeſſionem requiritur quod domin⁹ ſciat
quem vti, vt l. ij. C. de ſerui. Dico ergo quod quãtum ad extra-
neum non poſſum dici quaſi poſſeſſor iuris, quia eius patiẽtia
nõ tribuit mihi quaſi poſſeſſionem, ſed ſeparata eſt huiuſmodi
poſſeſſionis, ꝛ vſusfructus cauſa, ſi eſt poſſeſſor. d. l. permiſceri.
Sꝫ reſpectu dominij poteſt dici quaſi poſſeſſio iuris. Ita debet
intelligi hic. Facit quod habuiſtis in l. arboribus. §. vſufructua-
rius. ꝛ §. ſequen. infra. de vſufru. Hec omnia tene menti.
1 ☞ Captiui quare vſucapiunt per ſubiectas perſonas.
2 Captiui quare preſcribunt contra actionem, nõ autem fundum.
3 C. poſſeſſor. de reg. iur. libro ſexto. non habet locum in preſcri-
ptione debitoris contra debitorem.

§. **Hi plane.** Captiui per ſubiectas perſonas poſſunt
preſcribere, ꝛ ab actionibus cõpetentib⁹
1 liberari: ꝛ eo caſu cõtra ipſos reſtitutio cõceditur. h. d. † Que-
ro q̃ eſt ratio ꝙ vſucapiunt per ſubiectas perſonas, ꝛ nõ per ſe?
Dixi in l. deniqꝫ. ſ. eo. qꝛ ſtatim eo reuerſo, recuperat illã poſ-
ſeſſionẽ abſqꝫ alia eius ſciẽtia, vel facto: ꝛ ſic reperiũtur extre-
2 ma habilia. † ¶ Quero, q̃ ſit ratio, ꝙ ꝑſcribunt contra actionẽ
nõ autẽ fundũ? Ratio eſt iſta, fundi ꝑſcriptio cauſatur a poſ-
ſeſſione preſcribẽtis, ꝛ ſine ea non procedit. l. ſine poſſeſſione. ff.
de vſucapio. ſꝫ capituus nõ poſſidet: ergo, ꝛc. Actioni vero nõ
ꝑſcribitur ex poſſeſſione debitoris, ſed ſolũ ex curſu temporis,
ꝛ negligẽtia nõ petẽtis, qđ currit illo exiſtẽte in captiuitate, ſi-
3 cut ſi eſſet in ciuitate. † Et per hoc dico [a] quod c. poſſeſſor. extra
a de reg. iur. li. vj. nõ habet locũ in preſcriptione debitoris cõtra
creditorem, quia iſta preſcriptio non procedit ex poſſeſſione, ſꝫ
ex negligentia actoris. Caſus eſt in l. ſequitur. §. ſi viam. ff. de
vſucap. ꝛ ibi plene dixi in verſi. quedam eſt preſcriptio.

ADDITIO.

a AND. BARB. ¶ Et per hoc. Et male, vide Ang. in c. ſi. de pre-
ſcrip. Pe. de Anch. in c. ij. de re. iu. Ang. in l. j. C. de iud. in rep.
Bald. in authen. ad hoc. C. de vſu. ꝛ in l. omnes populi. de iuſti.
ꝛ iure. ꝛ in q. an ſtatuto cauetur.
1 ☞ Latitatio requiritur tempore primi ꝛ ſecundi decreti ad
hoc, vt venditio locum habeat.
2 Dilatio propter abſentiam aduocati.

§. **Deinde.** Hic incipit exponere illa verba, ſecũ ve, ꝛc.
h. d. Qui non patitur ſecũ litem conteſtari
ex cauſa iuſta vel iniuſta, contra eũ reſtitutio cõceditur, ſi quid
ex hoc queſierit. h. d. ¶ Oppo. dicitur hic, ſecum ve agendi po-
teſtatẽ nõ faceret. Cõtra, qꝛ ſola citatione perpetuatur actio, l.
ſicut. ꝛ l. cum notiſſimi. de preſcri. xxx. annor. ergo nõ eſt neceſſa-
ria reſtitutio. Dicunt quidã, ꝙ hic non fuit conuentus per exe-
cutorem, alias (pro executione.) Alij dicunt, quod illa lex intelli-
gitur ſolum in actione in rem. Tu potes dicere, quod in preſcri-
ptionibus que currebãt ex ſola negligentia non petẽtis, hodie
ſit immutatum per dictam legem, ſicut dixi in l. vltima. ꝛ ibi no.
ſ. de eo per quem factum erit. ¶ Opp. quod tale damnũ reſti-
tuatur per officium iudicis contra cõtumaces. l. non ignoret. C.
de fructi. ꝛ lit. expenſ. ꝛ in aut. de exhib. reis. §. ſi vero ſemel. vſ.
igitur ne. in fin. Bl. reſpondet, quod ibi loquitur de damno rei
nõ actoris. Uel aliter plenius ſubuenitur ꝑ in integr. reſtitu.
quam per illud officiũ iudicis, ergo illud officium nõ tollit re-
ſtitutionem, vt habuiſtis not. ſ. de mino. l. Emilius. ¶ Oppo.
de iudicijs. l. ij. §. in omnibus. Solu. Intelligit illa ſecundũ iſtã.
Procedo in gl. que incipit, ꝛ ſic nõ poteſt fieri talis amiſſio, ꝛc.
1 Iac. de Are. † allegat iſtã l. cum hac glo. quod ad hoc vt fiat vẽ-
ditio eſt neceſſe quod quis latitet tempore primi ꝛ ſecũdi decre-
ti. Si enim non latitat in primo decreto, non poteſt fieri miſſio,
ex qua procedit venditio, vt hic in glo. Ita dicit ipſe in l. Fulci-
nius. in princip. ex quibus cauſis in poſ. ea. ꝛ ego in l. ſi finita. §.
2 Iulia. ff. de dam. infec. ¶ Item not. ex hac l. ꝛ gloſſ. quod † peti-
a tur dilatio propter aduocatos. [a] Hoc intellige quando aduoca-
tus eſt longo tempore abfuturus, vt l. ſi longius. in princ. infra
de iudicijs. ꝛ declara iſtud, vt not. per gloſſ. ꝛ Innoc. extra vt li-
te non conteſt. c. j. de dila. c. ij. ꝛ in Specu. de dila. verſic. circa ad-
uocatos. ꝛ per Cy. C. de dila. l. j.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Propter aduocatos. An licitum ſit petere dilationẽ
propter aduocatos, idẽ dicit Inn. in c. paſtoralis de offi. deleg.
quando impeditur notarius deputatus ad ſcribendum acta iu-
dicij. ꝛ ſequuntur doc. in l. ſi longius. in princ. ff. de iud. ꝛ Bar. in
l. quedã. §. nihil. de edendo. ꝛ ibi dixi. ꝛ ad Bar. hic, adde per eũ-
dem in l. ſed ſi vnius. §. ſi. de iniu. ꝛ in dicta l. ſi longius. in l. fina-
li. ff. de va. mune.

LEX XXVI.

a **S**Ed ꝛ ſi per pretorem. [a] ¶ Opp.
glo. in au-
thent. vt ſpon. lar. §. hoc quoque. Dic ibi loquit de tẽ-
pore inſtantie, hic de tempore actionis. Alij dicũt, ꝙ
ibi reſtituitur, ſicut hic.

ADDITIO.

a POMA. ¶ Sed ꝛ per pretorem. Uide multas limitationes ad
hoc, per Alex. l. j. §. fina. ff. ſi quis ius dic. non obtemd. ꝛ l. j. §. in
operis. ij. not. de oper. no. nun.

§. **Aduerſus.** Contrà abſentem ex cauſa neceſſaria cõceditur reſtitutio: ipſe vero nõ reſtituitur, niſi cum procuratorem dimittere non potuit: vel dimiſit, & mortuus eſt. hoc dicit. Facit l. fi. ff. de in integ. reſtitu.

§. **Hec clauſula.** Cõtra eũ, q nõ põt vocari i ius, cõceditur reſtitutio. hoc dicit.

1 ☞ Sententia lata per ſordes, vel gratiam valet, ſed contra eã datur reſtitutio: ſecus ſi per pecuniam, quia eſt nulla ipſo iure.
2 Bannitus de communi non auditur. Idem ſi ſit excommunicatus per contumatiam.

a §. **Ait pretor.** a Si per negligẽtiam vel per dolũ 1 iudicis contingeret vt pereat ius agẽdi reſtituitur: ſecus ſi culpa actoris. hoc dicit. ¶ † Nota ver. item per magiſtratum. quod quãdoque per ſordes, vel per gratiam ſententia eſſet lata, poteſt peti reſtitutio in integrum. facit l. ſeruo inuito. §. cum pretor. ad Trebellia. Sed ſi per pecuniam eſſet ipſo iure nulla l. venales. C. qñ puoc. non eſt neceſſe.
2 ¶ † Nota ex ver. ſed & ſi dum. caſum, quod bannitus b de iure
b communi non debet audiri, & eodem modo excommunicatus p contumaciam.

ADDITIONES.

a ¶ Ait pretor. Et adde Bal. in l. fi. §. j. in prin. C. de bon. que libe. & ad intellectum huius tex. & gl. vide que dixi poſt Bar. in l. j. §. fi. ĩ. ſi qs ius dic. nõ obtem. quod no. vide docto. in c. ad abolẽdam. de heret. Ad iſtam materiã, quando iudex poſſit denegare audientiam, vide remiſſiue per Alexã. in l. j. §. & poſt operis. in ñ. nota. ĩ. de no. ope. nũc. Itẽ adde alium caſum, in quo iudex poteſt denegare audientiã, quãdo ille denegauit iuſtitiã, a quo nunc petijt, vel etiam eius ſubdito. ita no. Hoſtienſ. Bal. & Panor. in c. qua fronte. de appell.

b AND. BARB. ¶ Caſum q bãnitus. Quod eſt notatu dignũ. Vide Ber. in c. j. de mu. pe. vbi dicit, ſi actor non vult reſpondere in reconuentione, q põt iudex denegare ſibi audientiã, & mãdare alijs iudicibus q eum non audiant. Et dicit eſſe gloſ. ſing.

§. **Si ferie.** Propter ferias repentinas ſi aliquis leditur datur reſtitutio: ſecus ſi propter ferias ſolennes. hoc dicit.

a §. **Quoties.** a Vſucapione reſciſſa tempus abſentie tantum reſtituitur. hoc dicit. Glo. examinat vnã queſtionem, quam dixi in §. ſed quod ſimpliciter. Not. hic cauſas abſentiarum, quod dic plene vt dixi in l. fi. ff. de in integrum reſtitutio.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Quoties. Limita vt per Bar. & doct. in l. ſi ita ſtipulatus eſſem abs te. de verb. obl. in fi. POMA. ¶ Limita vt p Alex. in l. ſi ita ſtipulatus eſſem abs te. vl. no. de verb oblig.

§. **Item inquit.** Hic Iuriſconſultus exponit vltimam partẽ edicti. Materiã huius §. habes plene p Cynum in l. quod tempore. C. de reſtit. milit. & de in integ. reſtitu. l. fi. & ex quibus cauſis maio. l. fi. & per Dynũ & alios, Inſtitut. de actio §. rurſus. & per Canoniſtas extra de in integ. reſtitu. c. j. & ĩ. eo. l. necnon. §. ſi quis ſepiꝰ. cuius materia eſt eadem cum illa, quam modo vides.

LEX XXVIII.

a **Necnon** a **& ſi quis.**

* §. **Quod eis.** * De hoc vidiſtis in l. mutus. ff. de procurat.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Necnon. Reprobat Alex. l. cũ filiuſfa. §. in hac. vltimo verſi. ĩ. de verb. oblig.

* CLAVD. ¶ Quod eis. De veritate huius cauſe, que ponit hic in gl. ſuper verb. prohibeant. dum facit equiparationẽ inter reſtitutionem, que datur minori, & illã, que datur maiori, vide qꝺ no. per gl. & doct. in l. cum quidam. in gl. in verb. aberat. ĩ. de acqui. hered. & in ſpecie facit mentionem Alex. Aret. cõſi. cxvj. & conſil. ciiij. in ñ. dubio in quibus tradit que ſit fauorabilior.

1 ☞ Reſtitutio quando petitur ad tempus tantum, tunc datur tantum tempus ad petendam reſtitutionem, quantum eſt illud in quo quis fuit leſus, & non vltra.
2 Leſus in maiori tempore anni reſtituitur ad totum annum.

§. **Si quis ſepius.** Iſte §. ſecundum gloſſam legitur, ita quod totũ tẽpus reſtituatur ei. Secundum Iaco. vero de Aren. legit qꝺ pncipiũ loquat̃ ꝺ tempore, intra quod reſtitutio petitur: & iſta lectura eſt multum clara. & ideo primo ſecundũ eã pono caſũ, & breuiter hoc dicit, Tempus ad petendam reſtitutionem incipit currere ex nouiſſimo reditu. Item plurium abſentiarũ tẽpora iunguntur, vt ſimul reſtituãtur. hoc dicit ſecundum Ia[…] de Aren. ſecundum hoc debet exponi, dum dicit, annum den[…] ad reſtitutionem, id eſt, annum reſtituimus. Antequam venia[…]
a ad lectu. glo. dico, quod totus §. poteſt intelligi in tempore a[…]
1 tra quod petitur reſtitutio. Ad euidentiam ſcias, † quod quã do reſtitutio petitur ad tempus tantum, tunc tãtum tempꝰ [.]bet quis ad petendum reſtitutionẽ, quãtũ eſt illud, in quo fu[…] leſus, & nõ vltra. l. diuus. ff. de in integrum reſtitutio. & de mi[…]
2 l. interdum. & ibi no. tetigi in l. ab hoſtibus. † §. ſed quod ſimp[…]citer. ſupra eodem. nunc ad propoſitũ in prima parte §. nõ m[…]tatur caſus, in ſecunda mutatur, vt loquatur de tempore, intra quod reſtitutio petitur: & clarior eſt caſus. Sed ſecundum gl[…] totus iſte §. loquitur in tempore, ad qꝺ reſtitutio petitur. Secunda diuiditur, quia primo loquitur in genere. Secundo circa pdicta mouet vnum dubium, ex quo apparet exẽplum dicti generalis. Secunda ibi, ſed ſi omnes. In prima particula dicit gl. quod põt intelligi duobus modis, primos duos modos reprobat. Venio ad tertium, & poteſt legi duobus modis primo in leſo perfecte in prima abſentia. Secundo in leſo per ſecundam abſentiam non perfecte leſo ex prima. Ad euidentiam ſcias ſecũdũ opinionem glo. quod ſi aliquis eſt leſus in tẽpore, & poſt leſionem fuit preſens & negligens, tantum ſibi minus reſtituitur de tempore quãtum negligentia fluxit, vt l. ab hoſtibꝰ. §. ſed q ſimpliciter. ff. eodem. ſecundum lecturam glo. Pone ergo caſum ſic. Poſſediſti rem meã duobus annis me abſente, poſtea tertio anno me abſente, & ſic in prima abſentia fuit profecta tua vſucapio, & ego leſus demũ fui reuerſus, & ſteti per ſex menſes, in quibus fui negligens, poſtea fui abſens per alios ſex menſes, & redijt. Certe ab vltima die iſtius reditꝰ fiet dinumeratio tẽporis quod debet mihi reſtitui, ſcilicet, vt tantum ſex menſes mihi reſtituantur: & illi, qui concurrerũt in negligentia, ſubducantur. hoc dicit. prout loquitur in leſo perfecte in prima abſentia. Secundo modo legitur in leſo per ſecundam abſentiam. & gloſſa [po]nit caſum clare. quelibet lectura poteſt eſſe bona. ¶ Ad primam partem oppo. de l. ab oſtibus. § ſed quod ſimpliciter. ff. e. Sol. legendo prout dixi, non ob. ¶ Opponi. ad ſecundam partem, & videtur quod nunquã reſtituatur annus iteger, ſi in anno fuit leſio: nam quando fui reuerſus, eſt impoſſibile quod non cucurrerit aliquod tempus in preſentia, quod debebat ſubduci, vt ſ. dixi in prin. huius §. Glo. ſoluit. dic vt in ea. ¶ Secundo oppo. gl. quod impoſſibile ſit, quod aliquod tempꝰ ſubducatur occaſione negligentie. Nam modicum tempus poſt reuerſionẽ habetur loco abſentie, vt d. § ſed q ſimpliciter. ergo poſt illud modicum tempus erit aliud modicum tempus loco abſentie, & [ite]rum aliud modicum tempus poſt illud, & ſic itur in infinitum [&] nunquam erit negligens. Sol. gloſſ. q modicum tempus p[…] habetur loco abſentie, vt in illo non dicatur negligens, non poſt illud ſibi detur aliud modicum tempus: quia ceſſat ra[…] Potuit enim in primo tempore ſarcinulas componere, ad[…]
3 tũ querere, & ſimilia facere. ¶ † Querit gl. quid ſi aliquis le[…] eſt maiori tempore anni. Certe totum reſtituetur. Caſus e[…] prin. §. noſtri ſecũdũ vnã lec. gl. Vltima gl. ſup verbo, & puta[…]cit, q Bul. ex hoc §. fundabat duas opi. ſuas, vt in gl. quas e[x]minauimus in d. l. ab hoſtibus. §. ſed qꝺ ſimpliciter. ſupra eo[dem].

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Intelligi in tempore. Vide glo. & Bart. in l. q te[m]pore. C. de reſtitutio. milit.

§. **Si cum in prouincia.** Qui eſt in l[…] vbi poteſt c[on]ueniri, preſens eſſe videtur, niſi habeat exceptionẽ fori. h. d[…] ſic, Qui eſt in cõmuni patria, preſens eſſe videtur. h. d. ¶ [.] q non poteſt imputari actori, ſi non citauit reum, quem ſc[…] habere exceptionem fori, poſito quod ipſo iure cõueniri po[…]

§. **Exemplo.** ¶ No. hunc §. qui nõ indiget ſum[ma]rio. Sed debes ſcire ad euidẽtiam, [.] illi, contra quem eſt preſcriptum propter abſentiam, non compe-
* tit actio niſi reſtitutione prehabita, * & illa actio reſtitutoria vocatur reſciſſoria. l. fi. C. eo. & ĩ. proxi. §. & Inſt. de act. §. rurſus. & l. ab hoſtibus. C. de capt. Et durat anno. l. in honorarijs. verſi. ſed cum reſciſſa. ĩ. de act. & obli. Dicit ergo Iuriſcõſultus hic, ſ[…] actio reſciſſoria non poteſt intentari, niſi reſtitutione prehabita: ita nec exceptio poteſt obijci ab eo contra quem eſt preſcriptũ, niſi primo redierit, & conueniatur a preſcribẽte. h. d. & [.]tis eſt §. iſte, & iſtũ §. examinaui plene i l. nã & poſtea. §. ſi min[…] ĩ. de iureiur. & eſt tex. q h declarat in l. exceptiões. in fi. de ex[…]

ADDITIO.

* CLAV. ¶ Prehabita. Si tamẽ ille, cui cõpetebat actio re[…]ſoria, vel melius reſtitutoria, dicat, & petat ſibi rẽ reſtitui, v[…]tur petere per in integrum reſtitutionẽ reſcindi acta, per [.] no[…]

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

notabilem in c. conſtitutus. in gl. magna. in ver. iuxta ratã. ext.
de relig. domi. quam ſequitur Alex. in rub. C. qui admit.

§. In actione. In actione reſciſſoria veniunt fru
ctus. hoc dicit.

LEX XXX.

Cum miles. Reſtitutio ex hoc edicto da
tur contra heredem, ſicut cõ
tra defunctũ. h. d. ¶ No. tex. ibi, cõiũctim, ꝛc. ¶ Op
po. quod poſſeſſio ad heredẽ non tranſeat, niſi appre
hendatur. l. cum heredes. ĩ. de acquir. poſ. ꝛ non continuatur ni
ſi acquiratur. Solu. Quidam dicunt hic loqui de herede ſuo.
Non eſt verũ. Tu dic, q̃d poſſeſſio nunq̃ continuatur ipſo iu
re, vt in ꝯtrario. ꝛ quod hic dicitur, verũ eſt quo ad vſucapionem:
qꝛ continuatur, ꝛ perficitur, hereditate iacente. h. d.

a **§. Sis qui.** [a]Poſt cõpletam vſucapionem, ꝛ etiam
poſt rem alienatam conceditur reſtitu
tio. h. d. Querit gl. aduerſus quem fiat reſtitutio? Dicit gl. ad
uerſus vtrunq;, arg. l. in cauſe. §. interdum. ſ. tit. ij. Sed quan
do reſtituitur aduerſus vnum, dꝫ citari alius, alias nõ faceret
tibi preiudicium. Vide gl. ꝛ nota.

ADDITIO.

a ALEX ¶ Si is qui. Et vide Bar. in l. decem. de verb. obl. ꝛ no.
Bal. l. ſi. j. C. de repu. q̃ nũt in iudi. ꝛ per Bar. ĩ l. cũ fili⁹. in pn
ci. de vb. obli. ꝛ in l. preuaricatoribus. de p̃uarica. ꝛ Bar. ꝛ Bal.
in l. in cauſe. j. §. interdum. de mino.

§. Item et reliquis. Gl. legit duobus mo
dis. Primo, quando
preſens reſtituitur contra abſentem. ꝛ iſtud glo. reprobat, qꝛ
non bene adaptatur exemplo poſito in text. Secundo, quando
abſens reſtituitur contra preſentẽ. ꝛ iſta põt eſſe vera. Pone
ergo exemplum, vt in glo. ¶ Opp. q̃ preſens reſtituitur con
tra abſentem, vt ſ. eo. l. ait pretor. in fi. Sol. contra curſum tem
poris, vt puta, qꝛ periret actio, bene reſtituitur preſens cõtra
abſentem. Item ſi periret inſtantia iudicij, ſecundum ea, q̃ not.
in l. arbitrio. §. dolo. ſ. de dolo. alias preſens nõ reſtituitur cõ
tra abſentem, ſed abſens cõtra preſentem ſic, vt hic colligitur
ſm diuerſas lectu. Item aduerte, qꝛ illud, q̃d dꝛ hic in reliquis
cauſis, nõ eſt ita gñaliter intelligẽdũ, vt ſolũ aduerſus curſuꝫ
tꝑis, vel aduerſus alium actũ vbi interuenit cõſenſus partis,
tũc nõ cõpeteret reſtitutio ex hoc edicto, ſꝫ fieret reſtitutio ꝑ
actionem de dolo, vel ſimilẽ, vt no. ſ. de dolo. l. j. §. idẽ. Põ. in gl.
ſuper vbo, niſi in amittenda. Sꝫ ſi actio de dolo, vel ſilis, ceſſa
ret, ꝛ equitas ſuaderet, recurrat ad reſtitutionẽ ex cla gñali.
l. ſꝫ ꝛ ſi per pretoreꝫ. in fi. ſ. eo. facit ĩ. de cõfeſ. l. pen. ꝛ q̃d ibi no.

LEX XXXI.

Si is. Iſta lex legitur ĩ gl. duob⁹ modis, vno
modo, ꝛ magis notabili. Poſſeſſiõis ap
prehenſio hꝫ viꝫ conteſtationis, ꝛ actionẽ ꝑpetuat.
h. d. ¶ Opp. reſciſſoria nõ competit, niſi reſtitutio
ne impetrata, vt l. nec non. §. exemplo. ſ. eo. ergo hic nullo mo
do actio competit. Sol. intelligas hic reſtitutionem impetra
tam. ¶ Sed oppo. impetrata reſtitutione non eſt perpetuata
actio reſciſſoria. l. iij. honorarijs. verſi. ſed cum reſciſſa ĩ. de act.
ꝛ obliga. ꝛ l. mã ꝛ poſtea. §. ſi minor. ĩ. de iureiur. Sol. dicas, q̃d
hic fuit actum reſciſſoria, ꝛ peruentũ ad ſententiam. Iſta lect.
dubium non habet, ꝛ ideo continet diuinationem. Unde dꝛ gl.
q̃d apprehenſio poſſeſſionis hꝫ vim litis cõteſtationis, vt C. de
preſcrip. xxx. ann. l. cum notiſſimi. §. imo facit l. amplius nõ pe
ti. in fi. rem rat. ha. vbi ſolutio vel repetitio ſolutionis hꝫ viꝫ li
tis conteſtate.

LEX XXXII.

Abeſſe. Reipublice cauſa abeſſe quis dicit̃ ab
ea die, qua quis vrbẽ egredietur, vſq;
quo reuertatur ad publicam vtilitatem, nõ cauſa ꝓ
prij commodi. h. d. cum duabus ſequentibus.

LEX XXXIIII.

Miles. Facit ad queſtionem, quam ponit Cyn.
in l. j. C. de iu. ꝛ fac. ign. ¶ Not. nunquid
milites noſtri temporis gaudeãt priuilegio antiquo
rum militum? Et videtur, quod non. Dic vt ibi.

LEX XXXVIII.

1 ☞ Ambaſſatoribus infirmatis debetur ſalarium quoad redi
re poſſunt.

Sed cum. §. Tantum. Qui accepit vel gerit officiũ ꝯ ius offi
cialium, priuilegio non gaudebit. h. d.
Durante officio dicitur quis
abeſſe cauſa reipublice, ꝛ eo ſi
nito quo ad redire poterit ſecundum qualitatem perſone. h. d.
1 No. argu. pro ambaſiatoribus, † vt ſi infirmantur in ambaſiata.
debet eis ſolui quo ad redire poſſint. quod tene mẽti, qꝛ ſepiſſi
me occurrit.

LEX XXXIX.

1 ☞ Preſens contra abſentem quomodo ꝛ quãdo reſtituatur.
2 Statuto ſtante q̃ ſi debitum non fuerit petitum, ꝛ executio fa
cta intra decẽ annos, creditor nõ audiatur, ſi creditor fuit miſ
ſus in poſſeſſionẽ ex prio decreto, an ſit interrupta p̃ſcriptio.
3 Factum eſſe aliquid quando dicatur.

Is qui Reipublice. Iſta lex legi
tur duob⁹ mo
dis principaliter. Primo quãdo abſens q̃ dimiſit ꝓ
curatorem, ꝛ habuit ſententiam contrariam, petit ſe
reſtitui contra preſentem. Et iſtud proſequitur gl. ſuper ver
bo, Non auditur. vſque ibi, Uel non auditur, ꝛc. Ibi ponit gl.
ſecũdã lec. ſ. qñ preſens petit ſe reſtitui ꝯ abſentem. Et dicitur
hic, q̃ ſi abſens dimiſit procuratorem, per quem defendat̃, q̃ p̃
ſens non audietur, ergo a contrario ſenſu, ſi procuratorem nõ
dimiſit, audietur preſens contra abſentem. Et ad iſtum ſenſuꝫ
contrarium vadũt omnes oppoſitiones facte in gl. Uel poſſu
mus dicere, q̃d iſte oppoſitiones reſpiciunt totam materiã, po
tius quam legem. Hoc premiſſo, pone caſum ſm veram lec. Ab
ſens cauſa Reipublice legitime defenſus non reſtituitur. h. d.
¶ Op. de l. ſed ſi per pretorem §. ſi. ſ. eo. So. gl. multis modis,
finaliter tene vltimã ſo. Dic de hoc plene. l. ſi. ſ. de in inte. reſti.
Uenio ad ſecundam lec. ſecundam quam hoc intendit. Si ab
ſens procuratorem dimiſit, preſens contra eum non reſtituit̃,
qꝛ habuit quẽ conueniret. h. d. ꝛ caſus eſt clarus. Innuit a cõ
trario q̃ ſi procuratorem dimiſiſſet, non audietur. Hoc dictuꝫ
eſt quaſi per totum titulum ſpecialiter. ſ. e. ti. l. iteꝫ ait. ¶ Op
po. qꝛ etiam ſi non dimiſit procuratorem, nõ poteſt reſtitui p̃
ſens contra abſentem. Nam potuit interrumpere preſcriptio
nem per ſolam citationem, vel per denuntiationem factam co
ram preſide, epiſcopo, vel ad domum. l. vt perfectius. C. de an
na. exce. Si igitur de iure communi poteſt eſſe cautum, impute
tur ſibi ſi non fecit nec cõcedetur reſtitutio. Gloſſ. ſoluit duo.
1 modis. † Primo debes ſcire, q̃ eo ſolo caſu preſenti cõtra ab
ſentẽ denegatur reſtitutio, quando abſens plene cõtra preſen
tẽ defenditur, cũ ſatiſdatione iudicatũ ſolui, ita q̃ actor poteſt
peruenire ad ſniãm. l. item ait pretor. in fi. ſ. eo. Quando vero
põt ſolã actionẽ perpetuare, vel vſucapionem, vel preſcriptio
nem interrumpere, hoc actori imputari non põt. Iſta prima
* ſol. eſt vera, vt dicam ĩ. * Alij dicunt, quod lex contraria loqui
tur in quibuſdaꝫ caſibus ſpecialibus, ꝛ in illis corrigitur iſta
materia. Ego bene fateor, quod illa lex loquitur in certis caſi
bus ſpecialibus, nõ tamen q̃ hec materia corrigatur, vt ſtatim
dicam. ¶ Item opp. quod contra abſentem poteſt quis agere,
ꝛ mitti in poſſ. ex primo decreto. Item poteſt fieri venditio ex
ſecundo decreto, quando latitat, ergo preſenti contra abſen
tem poteſt eſſe plene conſultum. Non eſt ergo equitas conce
dẽde reſtitutionis. Sol. dicit gl. quando petebatur res certa
rei vendicatione, nõ poteſt petitor pronũtiari dominus, ſꝫ po
teſt effici poſſeſſor tantum, ꝛ hoc poſt annum. l. ſi quis emptio
a nis. §. ſꝫ ꝛ ſi quis. C. de preſcri. xxx. an. [a]Si vero agebatur ꝑſo
nali, nõ poterat fieri vẽditio, niſi ꝯ latitãtem, ſed ſolum miſſio,
per quam miſſionem non interrumpitur preſcriptio. l. iij. in fi.
ĩ. de acqui. poſſ. Innuit ergo gl. q̃d eo caſu, quo latitaret, qꝛ pre
ſenti contra abſentem poteſt eſſe plene conſultum, eſſet quod ſi
bi imputetur, ꝛ denegatur reſtitutio, niſi forte diceremus, q̃d
non erãt bona, que poſſideri poſſint. l. ait pretor. §. ſi. ſ. e. Ui
dete domini, certe pro ſolutione huius contrarij, ꝛ precedẽtiũ,
do vobis vnam regulam talem, quod ſolum vnum remediũ im
pedit reſtitutionem in integrũ, que conceditur preſenti contra
abſentem, ſcilicet ſi abſens plene defendatur. Alia autem reme
dia, que competunt preſenti contra abſentem, propter ei⁹ con
tumaciam, vt puta remedium citationis, vel denũtiationis, ſe
cundum d. l. vt perfectius. ꝛ ſimile, vel remedium miſſionis, vel
venditionis, primi ꝛ ſecundi decreti, iſta nõ impediunt hanc re
b ſtitutionem. Hoc probatur per rationem[b], quia non poteſt ab
ſens obijcere preſenti iſtam culpam, ex qua ipſe lucrum ſentit,
ꝛ iſta culpa cauſatur ex contumacia ſua, vt no. in l. vendicantẽ.
cuꝫ l. ſeq. ĩ. de euic. Hoc probatur per text. in l. item ait pretor.
2 §. hec autem. ibi, eo potius. ſ. eodem. ¶ Item no. † ad q.[c] Sta
c tuto Aſſiſij cauetur, quod ſi debitum ſteterit per annos x.
non poſſit peti, niſi fuerit petitum, ꝛ executio facta, contingit
quod intra decennium fuit petitum debitum, ꝛ peruentum ad
miſſionem ex primo decreto, queritur vtrum ſit interrupta p̃
ſcriptio? Reſpond. iſta videtur veritas, quandoque miſſio in
poſſeſſionem ex primo decreto ſit contra aliquem, qui non

defenditur:ꝛ tũc nõ põt dici, ꝙ videat̃ petitũ ꝑ li.c. te.nec ꝙ vi-
deat̃ executio facta. Q̃d apparet, q2 ꝑ hoc nulla ꝓſcriptio inter
rũpit̃, vt hic no. in gl. Q̃ñq3 fit miſſio in poſſ. ex ꝓmo decreto, q2
nõ ſoluit̃, cũ petit̃ executio inſtrumẽti, ſecũdũ formã ſtatutoꝛu3
Italie, q̃ volũt, ꝙ inſtrumẽta habeãt executionem paratã, ſicut
ſnĩa. tũc ꝓcedit dubiũ, q2 executio cepta eſt, nõ autẽ ꝑfecta, ſta-
3 tutũ autẽ req̃rit, q̃d ſit ꝑfecta. Pro huius ergo † declaratiõe ha
bemus videre, qñ aliq̃d dicat̃ eſſe factũ. Ad cuius euidẽtiã eſt
ſciendum, ꝙ quedã ſunt q̃ habẽt certã formã, vt dom⁹, q̃ cõſiſtit
ex ſolo, parietib⁹, ꝛ tecto: ꝛ tũc dicit̃ ꝑfecta, cũ habeat d̃bitã for
mã. l. ſi is q. ſ. q̃dã. ſ. ad leg. Falc. Quedã ſunt, q̃ nõ habẽt certã
formã limitatã, vt mur⁹, itẽ fouea, q̃ magna, ſiue parua dicit̃ fo
uea. in iſtis dicit̃ factũ, eo ipſo, ꝙ eſt aliquod ceptũ. l. rei appel-
latio. ſ. opere. de verb. ſig. ꝛ l. ſtipulatio. ſ. opus. de op. no. nun.
d ad ꝓpoſitũ, ᵈ executio nõ h3 certã formã. Q̃ñq3 enim fit capiẽ
do ꝑſonã, ꝛ detrudẽdo in carcerẽ. l. j. q bon. ced. poſ. Q̃ñq3 fit ca
piẽdo pecuniã, ꝛ ſolutionẽ: q̃ñq3 vno modo, q̃ñq3 alr̃ ꝛ ideo ſi
eſt factũ aliq̃d de executiõe, verũ eſt dicere, ꝙ executio eſt facta.
Pro hoc d. l. rei appellatio. ſ. opere. Pro hoc optime l. ꝛ ſi non
ſunt. ſ. quid ergo. de auro ꝛ argẽ. leg. ergo ſi eſt facta miſſio ex
primo decreto, dicitur facta executio.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Preſcri. xxx. an. Vide Fel. i c. illud. v̄ſi. ſexta conclu-
ſio. de preſcrip.
* CLAVD. ¶ Vt dicã i. Pro qua facit gl. in c. cupiẽtes. ſ. ꝙ ſi ꝑ
xx. dies. in v̄b. opponẽtes. de elec. li. vj. quam allegat Alex. poſt
Ymol. in l. ſi finita. ſ. Iulianus. ſ. de dam. infec. Areti. in l. qui an
te. ſ. de verb. oblig.
b ALEX. ¶ Per rõnẽ. Adde gl. ꝛ doc. i l. vt ꝑfecti⁹. C. de annal.
excep.
c ALEX. ¶ Ad q. Vide Bar. in l. cũ notiſſimi. in ꝓn. C. de ꝓſcrip.
xxx. an. ꝛ in l. ij. ſ. ſi. de vſu. ꝑ emp. ꝛ in hac no. q. melius loquitur
Bal. ꝛ clarius in l. conſentaneũ. in ſi. C. quo. ꝛ quando iud.
d ALEX. ¶ Ad propoſitũ. Vtrũ ꝑ miſſionẽ ex primo decreto
dicit̃ facta executio? ꝑ Bal. in d. l. conſentaneum. in fin.

LEX XL.

* Si qua militi. Militi militanti tempus accuſatiõis nõ currit. * h.
d. Et hic vides caſum, quo magis ſubuenitur abſenti,
quam minori, vt l. auxilium. ſ. de mino.

ADDITIO.

* CLAVD. ¶ Currit. Et ꝙ h dicit̃ i tẽpore dato a lege, idẽ eſt de
tempore dato a iudice, ita tenet gloſſ. in c. licet in beato, quam
ibi commendat.

§. Quo de tempore. Abſens cã neceſſaria tãtũ, reſtituit̃. h. d. Vt
ſic, Deportat⁹ reſtitut⁹ h3 bñficiũ huius edicti, ꝓ eo tẽpore, q̃
bonis caruit. h. d. ¶ Q̃ vẽ caſum nota, ꝛ intellige hũc ſ. ſi nõ po-
tuit dimittere ꝓcuratorẽ, vel dimiſit, ꝛ mortuus eſt ſcd̃m diſtin
a ctionẽ l. Papin. ſ. de min. ¶ Opp. ꝙ interim bona nõ erãt ſua. ᵃ
Sol. q̃dã itelligũt hũc ſ. i relegato, q tenebat bona: ꝛ ſic nõ fiat
hic diſtinctio, vtrũ retineat bona, vel nõ, vt no. i l. ſi. ſ. de in integ.
reſt. ꝛ huic cõſonat tex. q d̃r bona adẽpta nõ erant. Sed iſta lec.
nullũ h3 dubiũ. Preterea facit in ꝯ2iũ iſte tex. ibi, q̃ in inſula, ꝛ
ſic loquit̃ de deportato, ꝛ q̃d infra dixit, nõ erãt adẽpta, itelligo
q̃d erãt publicata ipſo iure, ſ3 nõ erãt icorporata, ſed per aliu3
poſſeſſa, vnde reſtituuntur bona, vt hic. Et ſic facit pro banni-
tis, qui rebanniuntur. quod no.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Nõ erãt ſua. Et hic eſt gl. q̃d deportato ꝑ ſniam poſ
ſunt reſeruari bona, de q̊ ꝑ Bal. i l. iij. C. ſi pen. appel. mors iter-
ue. in l. j. C. de fidei. An aũt poſſint illi dãnato reſeruari alia iu
ra, vt factio teſtamẽti, ꝛ poſſe ꝯficere inſtrumẽta, vide Bald. i l. ꝛ
militib⁹. C. d̃ te. mil. poſt Cy. Bar. ꝛ Bal. Adde an iudex poſſit
reſeruare notario damnato de falſo, poteſtatem conficiendi in-
ſtrumenta? Bar. conſil. clxj.

LEX XLI.

Si quis Titio. Abſenti reſtituit̃ actio cu3 onere ſuo. hoc dicit.
¶ No. hic vnã glo. que facit ad queſtionem de eo, q
ſtat in ſtudio, non vt ſtudeat, ſed vt habeat fructus
beneficiorum ſuorum, vt non debeat habere.

LEX XLIII.

Si quis ſtipulatus. Sicut actio amiſſa reſtitui-
tur, ita actio non nata per in integrum reſti. inſtitu-
tur. h. d. quem caſum no.

LEX XLIIII.

Is qui. Summat ſeipſa3: ꝛ gloſſa. ponit exẽplum
quã nota, ꝛ bñ, q2 limitat̃ tota lex.

LEX XLVI.

Qui Reipublice. Abſens ꝯ abſentẽ re-
ſtituit̃. h. d. No. gl.
q̃ d̃r h. ꝙ ꝓuilegiat⁹ reſtituit̃, ſeu admittit̃ ꝯ ꝓuilegiat⁹.
¶ Opp. de l. verũ. ſ. ũ. ſ. de mino. Sol. nõ eſt verũ h.
ꝙ ꝓſcribẽs ſit ꝓuilegiat⁹: q2 ſola abſentia nõ eſt cã ꝓuilegũ, ſed
abſentia cũ leſiõe. Preſcribẽs ergo, l3 ſit abſens, non leditur ſic
nõ eſt ꝓuilegiat⁹, ꝛ ſic nõ reſtituit̃, de q̊ ꝑ Cy. i l. q̃d tẽpore. C. de
reſti. mil. in vlt. q. ꝛ in aut. quas actiones. C. de ſa. ſan. eccl. q̃d no.

De alienatione iudicii mutandi
cauſa facta. Rubrica vij.

LEX PRIMA.

1 ☞ Expenſarum in condemnatione quando debeat haberi ra-
tio, ꝛ quid in ceteris damnis.
2 Diſcuſſio nõ fit, qñ ag. t vigore hu⁹ edicti, ꝯ tertiũ poſſeſſorẽ.
3 Alienatio quando eſt facta in clericum, videtur facta cauſa iudi-
cij mutandi, ꝛ habet locum hoc edictum.

Omnibus. Iuriſcõſult⁹ ꝓmo cõmẽdat
edictũ. Sc̃do ponit mẽtẽ e-
dicti, ibi, ꝛ cũ intelligeret. Tertio incipit exponere
edictũ. ibi, itaq3. ꝛ hoc intẽdit. Qui rẽ alienat, cã
mutãdi iudiciũ actori ad intereſſe tenetur. h. d.
¶ Opponit̃, ꝙ debeat habere locũ cõſtitutio C.
ne lic. pot. Sol. hic alienauit reus, ibi actor. Certe an iſtud edi-
ctũ habeat locũ actore alienãte, dicã. ſ. eo. l. pen. ꝛ fin. vbi de hoc
eſt caſus. ¶ Itẽ opp. ꝙ iſtud edictũ, ſeu actio in factũ, ex eo nõ
habeat locũ, nã vict⁹ victori cõdẽnat̃ in expẽſis. l. ꝓperandũ. ſ.
ſin autẽ. de iudi. Sol. gl. multũ notabiliter, ꝛ ibi loquit̃ de expẽſis
a litis, hic ẽt de aliis dãnis. ᵃ Quã ſolutionẽ mirabiliter nota-
b nt enim ᵇ iſta gl. ꝛ Doc. nihil dicũt circa eã, ꝙ † ꝑ officiũ iu-
1 dicis, ꝑ q̃d fit cõdẽnatio expẽſa2, nõ habet̃ ratio de aliis dãnis.
Alio modo põt ſolui, q2 q̃ñq3 vict⁹ releuat̃ ab expenſis, q2 for-
te habebat iuſtã cauſam litigãdi. l. q ſolidũ. ſ. ẽt. ſ. de leg. ij. E-
que ꝓpter ꝯtumaciã actoris, ꝛ loquit̃ l. ꝓperãdũ. ꝯ glo. vt tñ
in l. ſancimus. C. de iudi. ꝛ l. non ignoret. de fruc. ꝛ lit. expen. ꝛ
c poſt ſumpt⁹, ꝛc. Sol. Q̃ñq3 ᶜ expenſe reſtituunt̃ rõne contuma-
cie, tũc habet̃ rõ ceteroꝛũ dãnoꝛũ. d. l. ſancimus. Q̃ñq3 rõne re-
tardati ꝓceſſus, ꝛ tũc idẽ, vt d. l. nõ ignoret. Q̃ñq3 rõne victorie
tãtũ, ꝛ tũc habet̃ rõ de expenſis litis, vt d. l. ꝓperãdũ. ꝛ ita loqui-
d tur iſta gl. Vel aliter ᵈ poſſumus dicere, ꝙ leges ꝯ2ie loquunt̃
in dãnis circa ꝑſonã, q2 fuiſſet lucrat⁹ ex operib⁹ ſuis, q̃ nõ fecit,
q2 habuit intereſſe litis: lex iſta loquit̃ de dãnis circa res con-
gẽtib⁹: ꝛ ideo notab. gl. d̃t in aliis reb⁹. ꝛ facit ſ. eo. l. iij. ſ. ex gb⁹.
¶ Opp. ꝙ alia rõne iſtud edictũ nõ habeat locũ. Nã habeo ꝯ do-
lẽ in rẽ ꝯ alienãtẽ, quaſi dolo deſierit poſſidere. l. is q dolo deſierit
parẽ. ſ. de reg. iur. Sol. d̃t gl. magis intereſt mea cõſeq rẽ, q̃
cõſeq rei eſtimationẽ: ideo ꝓpter iſtud intereſſe, q̃d eſt vltra, pro-
ponit̃ iſtud edictũ. Sed tũc inſtat̃, q2 ꝓpter illud plus poſſum
iurare in litẽ ꝯ doloſu3. l. q reſtituere. de rei ven. ꝛ l. in actio.
de in lit. iur. Dicit gl. certe iudex taxabit. l. arbitrio. ſ. j. ſ. de do-
lo. Iſta nõ videt̃ ſufficiẽs ſolu. q2 ẽt in rei vẽdicatiõe ſi volo al-
gere ꝓbare intereſſe, ꝛ nõ iurare in litẽ, ad hoc, vt iudex mi taxa-
ret, poſſum facere, vt no. in l. q reſtituere. ſ. de rei ven. Dicendum
2 eſt ergo † ꝙ in iuramẽto in litẽ nõ habet̃ rõ, niſi de eſtimatione
rei ꝑ quãto q̃s nollet carere. l. videamus. ſ. j. de in lit. iur. ſed in
hac actiõe habet̃ rõ intereſſe extrinſeci cuiuſcunq3 damni, ideo
iſtud edictũ eſt neceſſariũ. ¶ Opp. C. ne li. pot. l. j. Sol. ibi cũ
actor alienat, hic qñ reus. Vnde qñ alienatio fit ex parte acto-
ris, vtrũ habeat locũ iſtud edictũ? dicã i l. ſi. ſ. eo, vbi eſt caſus.
¶ Querit gl. qñ agit̃ vigore huius edicti, vtrũ debeat precedere
diſcuſſio ꝯ poſſeſſorẽ. Plac. ꝙ ſic. l. iij. ſ. ex gb⁹. ſ. eo. Bl. dicit
riũ: q̃d dictũ gl. d3 intelligi, qñ intereſſe eſt euidẽs, diſcuſſiõe
facta: vt puta res eſt vſucapta ab emptore, vel ille alius poſſeſ-
ſor nõ reperit̃, vel eſt i partib⁹ valde remotis. Vnde ius ag-
3 eſt euidẽter difficile. ¶ † Vltimo no. ꝙ Canoniſte dicũt, ꝙ de